การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ทิพย์รดา ตันเจริญ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ทิพย์รดา ตันเจริญ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2566

PEOPLE'S PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT ACCORDINGTO THE 4th POWER OF THE BANG PHASI SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANG LEN DISTRICT, NAKHONPATHOM PROVINCE

TIPRADA TUNJAREAN

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENT
FOR THE MASTER DEGREE OF POLITICAL SCIENCE
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2023

หัวข้อสารนิพนธ์	:	**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**
ชื่อนักศึกษา	:	**ทิพย์รดา ตันเจริญ**
ชื่อปริญญา	:	**รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**
ปีพุทธศักราช	:	**2566**
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	**ดร. เกษฎา ผาทอง**

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะสังคมศาสตร์ .....

(พระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ :

ประธานกรรมการ .....

(รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....

(ดร. เกษฎา ผาทอง)

กรรมการ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณีต)

กรรมการ .....

(ดร. สมภพ ระงับทุกข์)

กรรมการ .....

(ดร. ฐากูร หอมกลิ่น)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Topic	:	People's participation in local development according to Iddhipada 4 of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom province
Student's Name	:	Tiprada Tunjarean
Degree Sought	:	Master of Political Science
Academic Year	:	2023
Advisor	:	Dr. Ketsada Phathong

Accepted by the Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master Degree of Political Science.

Dean of Faculty of Social Sciences .....

(Phramaha Surakrai Jinabuddhisiri)

Thematic Committee :

Chairman .....

(Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik)

Member (Advisor) .....

(Dr. Ketsada Phathong)

Member .....

(Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet)

Member .....

(Dr. Sompop Rangubtook)

Member .....

(Dr. Thakul Homklin)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์ : **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม**

ชื่อนักศึกษา : **ทิพย์รดา ตันเจริญ**

ชื่อปริญญา : **รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**

พุทธศักราช : **2566**

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : **ดร. เกษฎา ผาทอง**

การวิจัยนี้มีมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 377 คน ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดย t-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรเพศ ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) คือ ตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กรณีเมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดย

เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า วิริยะ รองลงมา คือ ฉันทะ และวิมังสา ตามลำดับ และการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนมีความพอใจในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรมีการซักถามถึงปัญหาและเสริมแรงกระตุ้นให้กับผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารต้องบริหารงานด้วยหลักธรรม ข้อเสนอแนะองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ควรกำหนดแนวทางการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนทุกภาพส่วนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการของประชาชน และปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงตามความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น, หลักอิทธิบาท 4, องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี

ABSTRACT

Thematic Topic	:	**PEOPLE'S PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT ACCORDING TO THE 4 POWER OF THE BANG PHASI SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANG LEN DISTRICT, NAKHONPATHOM PROVINC**
Student's Name	:	**Tiprada Tunjarean**
Degree Sought	:	**Master of Political Sciences**
Anno Domini	:	**2023**
Adviser	:	**Dr. Kesada Phathong**

The objectives of this research were 1) to study the participation of the people in local development according to the principle of power 4 of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, NakhonPathom Province; 2) To compare people's participation in local development according to the Principle of Power 4 of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province with different genders, ages, education levels, occupations and monthly incomes. 3) To study problems and suggestions for people's participation in local development according to the principle of power. 4) of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province The sample used in the study were people in Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District. Nakhon Pathom Province aged 18 years and over, totaling 377 people The researcher collected data by using questionnaires as a study tool. and statistical analysis of data using percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested using t-test and one-way analysis of variance (ANOVA). The t-test was used to test differences in individual factors with variables.

Divided into 2 groups: sex variables, and one-way ANOVA using F-test, i.e., age, education level, occupation, and average income. per month In case when differences are found, the pairwise mean differences are tested by Scheffe's method.

The results of the research were as follows: 1) The study of the level of people's participation in local development according to the principle of Indhipada 4 of Bang

Phasi Sub- District Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province found that the analysis of local development according to the Indhipada 4 of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province Overall, it was at a high level. When considering each side in order of average from the highest to the lowest, it was found that Viriya was followed by Chantha and Vimangsa respectively.

and analysis of people's participation in local development The overall level is moderate. When considering each side in order of average from highest to lowest, it was found that participation in decision- making was followed by is to participate in activities and participation in receiving the benefits, respectively.

2) Comparison of People's Participation in Local Development of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization, Bang Len District, Nakhon Pathom Province Classified by personal attributes, it was found that sex, age, level of education, occupation, income were different. Participation in local development was not different. 3) Rules and regulations that must be announced in this month's Initibaht 4 of Banglane Hospital, Banglane District, NakhonPathom. Participatory Problems should be asked and encouraged by local leaders. and administrators must administer the work with moral principles, suggestions of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization Guidelines should be established for educating and understanding the people of all sectors to gain knowledge and understanding of participation in local development. Give people the opportunity to present their needs. and problems Including participating in the preparation of local development plans to solve problems that meet the needs of the people.

Keywords: public participation, local development, principle of influence 4, Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ช
กิตติกรรมประกาศ ..... ฌ
สารบัญ ..... ญ
สารบัญตาราง ..... ฐ
สารบัญภาพ ..... ณ
บทที่ 1 บทนำ **1**
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 คำถามการวิจัย 3
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 4
1.4 สมมติฐานการวิจัย 5
1.5 ขอบเขตในการวิจัย 5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ 7
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง **8**
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น 8
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน 17
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น 23
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 38
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 41
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย 45
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา **54**
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 54
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 55
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	56
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล	59
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	**61**
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	61
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	**82**
5.1 สรุปผลการวิจัย	82
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	86
5.3 ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	**90**
ภาคผนวก	**98**
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย (IOC)	99
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	104
ประวัติผู้เขียน	**114**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	62
4.2	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ภาพรวม.....	64
4.3	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านฉันทะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ.....	64
4.4	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านวิริยะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ.....	66
4.5	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ.....	67
4.6	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ.....	68
4.7	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ภาพรวม.....	69
4.8	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยภาพรวมและรายข้อ.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.9	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	71
	ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมและรายข้อ.....	71
4.10	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	72
	ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมและรายข้อ.....	72
4.11	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	73
	ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ.....	73
4.12	ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	74
	ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลโดยภาพรวมและรายข้อ.....	74
4.13	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ.....	75
4.14	การเปรียบเทียบระดับการส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ.....	76
4.15	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.16	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอาชีพ	78
4.17	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	79

มหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง	28
2	กรอบแนวคิดของการวิจัย	56

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองท้องถิ่น เป็นการจัดระเบียบการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) โดยรัฐหรือรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเอง และจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีอิสระตามสมควรภายในขอบเขตของกฎหมาย การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นนี้ทำให้เกิดสภาพการปกครองตนเอง การจัดระบบการปกครองท้องถิ่นไทย แม้ว่าจะเป็นการกระจายอำนาจการปกครองให้ท้องถิ่นดำเนินการเป็นเวลานานแล้วก็ตาม แต่ปรากฏว่าเป็นการกระจายอำนาจแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น พึ่งจะมีการกระจายอำนาจการปกครองอย่างสมบูรณ์แบบมากขึ้น หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา ต่อเนื่องจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, หน้า 74-75)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มๆ ประกอบด้วย ตัวแทนภาคธุรกิจ ข้าราชการ ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสื่อมวลชนที่อยู่ในชุมชนหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดหรือคนที่มีถิ่นกำหนดในจังหวัดแต่ไปประกอบอาชีพที่อื่นทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของการระดมความคิดเห็นในการกำหนดแนวทางพัฒนาที่เป็นข้อเสนอจากประชาชนเข้าสู่กระบวนการบริหารของภาคราชการโดยรัฐมีนโยบายที่ต้องให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด กระทรวง มหาดไทยจึงมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งถือว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยราชการท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 หน้า 48)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบล ซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการสนองความต้องการของตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองหรือที่เรียกว่า ปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีเจ้าหน้าที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนมีการดำเนินการโดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทางและวางแผนพัฒนาตำบล กำกับ ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หากเป็นไปตามที่กล่าวมาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ย่อมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลได้อย่างดีส่งผลให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและมีความผูกพันมีส่วนได้ส่วนเสียต่อถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนร่วม (ราชกิจจานุเบกษา, 2537 หน้า 5)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นในอดีต ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นแต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิกสภาท้องถิ่นมีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วประชาชนจะไม่ส่วนร่วมอย่างอื่นเลนในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้ไม่มาก จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือ และขาดความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่น ประสบความล้มเหลว (สมบูรณ์ สุขสำราญ, 2545 หน้า 351) และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนากำหนดแผนงานโครงการจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเสนอศูนย์ประสานการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และเสนอสภาท้องถิ่นให้ความเห็นชอบตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, 2549 หน้า 469)

องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่การปกครอง ประกอบด้วย 11 หมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2561 หน้า 4-5) โดยมีการทบทวนปรับปรุงเป็นประจำทุกปีและมีการจัดประชุมประชาคมโดยให้ประชาชนเสนอแนวทางการพัฒนา ปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้คณะผู้บริหารนำไปพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตน แต่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยังให้ความสำคัญน้อยมาก เป็นเพราะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบอาชีพเกษตร ค้าขาย ทำธุรกิจส่วนตัว ประชาชนสนใจแต่ปัญหาปากท้องต่างคนต่างทำมาหากิจ ทำให้ไม่มีเวลาที่จะสนใจในกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ท้องถิ่น การประชุมประชาคมที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีจัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนมาแสดงความคิดเห็น เสนอประเด็นปัญหา ในการพัฒนาที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการนั้นจะต้องมีการจัดการประชุมประชาคมหมู่บ้านแต่ประชาชนมาเข้าการร่วมการประชุมน้อยไม่เป็นไปตามแนวทางที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ทำให้ต้องมีการจัดประชุมในครั้งที่สอง ซึ่งแสดงให้เป็นว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับที่น้อยมาก ประชาชนคิดว่าเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่น อีกทั้งการจัดการประชุมส่วนใหญ่ตรงกับ วัน เวลาราชการไม่เอื้อต่อประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน เพราะเป้าหมายหลักคือการรับใช้ประชาชนองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน คือ ผู้บริหาร สมาชิกาสภา และบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ต้องรับใช้ประชาชนคอยบำบัดทุกข์บรรเทาสุขให้กับประชาชน คอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ฉะนั้น ผู้บริหาร สมาชิกาสภา และบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ควรต้องมีหลักธรรมประจำใจในการปฏิบัติหน้าที่หลักธรรมที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จทั้งการดำเนินชีวิตส่วนตนและสังคม ซึ่งหนึ่งในหลักธรรมที่จะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความราบรื่นคือ หลักอิทธิบาท 4 ที่มีคำสอนมุ่งเน้นให้ปฏิบัติตนอยู่บนฐานแห่งความสำเร็จตามประสงค์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ความหมายอีกนัยหนึ่งของ หลักอิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หากนำคำสอนของหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานก็จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนได้ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 และทำให้ทราบถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในเขตตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความรัก ความหวงแหนต่อชุมชนของตนเอง ทำให้การดำเนินงานในการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้ตรงตามสภาพปัญหาและตรงตามความต้องการของประชาชนโดยรวมได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อจะได้มาซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้น จำนวน 6,454 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้น จำนวน 377 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane)

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน (อ้างอิง สมปอง สกลดิลก, 2560, หน้า 89)

1.3.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย หลักอิทธิบาท 4 และการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา

2) การมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน 2565 ถึง พฤษภาคม 2566

1.3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

ดำเนินการในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1.4.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

1.4.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

1.4.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

1.4.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

1.4.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.5.1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจโครงการต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีจัดขึ้นและมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการที่เกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองประชาชนได้อย่างเต็มที่

1.5.1.2 การส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม หมายถึง การที่ประชาชนมีการสนับสนุนและเข้าร่วมโครงการ เช่น โครงการรักษาความสะอาด โครงการฝึกอบรมอาชีพ โครงการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีจัดขึ้น โดยมีการสนับสนุนด้วย แรงงาน แรงเงิน และทรัพยากรอื่น ๆ

1.5.1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีในทุก ๆ ด้าน

1.5.1.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ตลอดจนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตนเพื่อให้เกิดความชัดเจนและโปร่งใส รวมถึงตรวจสอบได้โดยประชาชน

1.5.2 การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มุ่งส่งเสริมในการสร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือของแต่ละฝ่ายทั้งทางภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการสร้างระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความกินดีอยู่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

1.5.3 การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 หมายถึง การดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพโดยใช้ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จหรือหลักการปฏิบัติเพื่อเอาชนะอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้บรรลุถึงความสำเร็จและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วยหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย

1.5.3.1 ด้านฉันทะ หมายถึง ความพอใจ ความรัก ความชอบ ความสนใจในสิ่งที่ทำ คือ มีใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เมื่อมีหน้าที่ความรับผิดชอบก็มีจิตใจรักและพอใจที่จะปฏิบัติหน้าที่นั้น

1.5.3.2 ด้านวิริยะ หมายถึง ความขยันหมั่นเพียรที่พึงมี มีความมุ่งมั่นพยายามปฏิบัติด้วยความอุตสาหะอดทน ทำอย่างเต็มที่เต็มกำลัง และเต็มความสามารถ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

1.5.3.3 ด้านจิตตะ หมายถึง ต้องการเอาใจใส่ในสิ่งที่ทำ หมั่นตรวจตราดูแลอยู่เสมอ ตั้งใจและจดจ่อกับสิ่งที่ตนทำหรือเรื่องที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.5.3.4 ด้านวิมังสา หมายถึง ต้องการพิจารณาไตร่ตรองโดยใช้สติปัญญา ใคร่ครวญว่าสิ่งไหนที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ สิ่งไหนทำแล้วไม่เกิดผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่และคิดหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.5.4 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1.5.4.1 เพศ หมายถึง เพศของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมซึ่งจำแนกเป็น 2 เพศ คือ เพศชาย และเพศหญิง

1.5.4.2 อายุ หมายถึง อายุจริงของผู้ตอบแบบสอบถามโดยนับอายุเต็มตามปีปฏิทิน ซึ่งจำแนกเป็นอายุ 18-27 ปี, อายุ 28-37 ปี, อายุ 38-47 ปี และอายุตั้งแต่ 48 ปีขึ้นไป

1.5.4.3 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี, สูงกว่าปริญญาตรี

1.5.4.4 อาชีพ หมายถึง การทำมาหากินที่ได้รับค่าตอบแทนของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ นักศึกษา, รับจ้าง, ธุรกิจส่วนตัว, เกษตรกร, รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

1.5.4.5 รายได้ต่อเดือน หมายถึง รายได้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่สุจริตที่ได้รับเป็นค่าตอบแทน โดยแบ่งออกเป็น ต่ำกว่า 15,000บาท, 15,001บาท– 20,000 บาท, 20,001 บาท–30,000 บาท, 30,001 บาทขึ้นไป

1.5.5 องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยการบริหารงานส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.5.6 ประชาชน หมายถึง ผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.6.2 ทำให้ทราบถึงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.6.3 ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1.6.4 สามารถนำงานวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4

2.6 บริบททั่วไป

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคำที่พิจารณาในความหมายที่กว้างที่ครอบคลุมทั้งมิติทางการเมืองและการปกครองควบคู่กัน เนื่องจากในแง่มุมหนึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐจัดให้มีขึ้น โดยเฉพาะในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยรัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนได้ปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นโดยผ่านระบบตัวแทนและการให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยทางตรงอีกทางหนึ่ง

2.1.1 ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกนิยามไว้หลากหลาย และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้นจึงขอนำคำนิยามการปกครองส่วนท้องถิ่นมาเสนอไว้ โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2545, หน้า 269) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นหมายถึง การที่ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองตนเองอย่างอิสระในขอบเขตอำนาจหน้าที่และกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลกลาง โดยการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การกระจายอำนาจทางการเมือง (Political Decentralization) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงนโยบายและการจัดสรรปันส่วนของทรัพยากรที่มีอยู่ทั่งในระดับชาติและในท้องถิ่น โดยเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ จัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคม

ด้านที่ 2 การกระจายอำนาจการบริหาร (Administrative Decentralization) เป็นการตัดสินใจและดำเนินการภายในองค์การนั้น ภายในขอบอาณัติของกฎหมายโดยมีการแบ่งอำนาจจากระดับบนไปสู่ระดับล่างลงไปในองค์การนั้น

บูฆอรี ยีหมะ (2550, หน้า 12-13) เสนอแนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหมายหลายมิติ ดังนี้

1. มิติทางด้านสังคม (Social Dimension) คือ การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการรวมกลุ่มของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ซึ่งมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้สภาพสังคมและเศรษฐกิจเฉพาะที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ

2. มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic Dimension) คือ การปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยนำไปสู่การกระจายอำนาจในทางเศรษฐกิจ ลดการแทรกแซงของส่วนกลางในการวางแผนและพัฒนาแต่ในขณะเดียวกันความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่นย่อมนำมาสู่ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชาติโดยปริยาย

3. มิติทางด้านภูมิศาสตร์ (Geographic Dimension) คือ การปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากแนวความคิดว่า ประชาชนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งย่อมมีจิตสำนึก มีความคิด ความรู้สึกที่แตกต่างจากประชาชนในพื้นที่อื่นๆ ในประเทศเดียวกันและย่อมมองเห็นถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับแตกต่างจากชุมชน หรือสังคมที่อยู่ติดกับตนและพื้นที่อื่นๆ ด้วย ประโยชน์ที่แตกต่างกันย่อมต้องแก้ไขแตกต่างกันทั้งในด้านวิธีการ แนวทางการเมือง การบริหารและกฎหมาย ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการปกครองส่วนท้องถิ่น

4. มิติทางด้านกฎหมาย (Legal Dimension) คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์สาธารณชนในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในด้านอำนาจอธิปไตยของรัฐมีอิสระในการดำเนินงานในระดับหนึ่ง

5. มิติทางการเมือง (Political dimension) มิตินี้นับว่ามีความสำคัญที่สุดสำหรับแนวคิดของการปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน่วยงานต่าง ๆ ทำหน้าที่แบ่งเบาภาระของภาครัฐในส่วนกลางจากการส่งมอบอำนาจ หรือการกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ และยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าสังคมใดก็ตามไม่ถือว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหากปราศจากการปกครองส่วนท้องถิ่น

6. มิติทางการบริหาร (Administration dimension) การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การบริหารองค์กรที่มีส่วนผสมร่วมกันของการเมือง การบริหาร และเทคโนโลยี

โกวิทย์ พวงงาม (2552, หน้า 416) ได้ให้ความหมายของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่นด้วยตนเองตามภารกิจหน้าที่ที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจนมีผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ซึ่งมีการใช้หลักการกระจายอำนาจให้กับประชาชนโดยตรงเป็นการมอบอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและท้องถิ่นในฐานะผู้รับมอบอำนาจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการและการตัดสินใจของตนเอง

ชัยพงษ์ สำเนียง (2555, หน้า 2) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมายมีพื้นที่และประชากรเป็นของตนเองประการสำคัญองค์กรดังกล่าวจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณต่าง ๆ แม้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2555) การปกครองท้องถิ่น (Local Government) หมายถึง การปกครองชุมชนหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศ โดยมีองค์กรหรือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นนิติบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามา เพื่อดำเนินงานตามกำหนดระยะเวลา โดยมีงบประมาณเป็นของตนเองและมีอำนาจอิสระของตนในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นที่รัฐบาลได้มอบหมายให้ ทั้งนี้ โดยส่วนกลางหรือรัฐบาลเป็นเพียงผู้คอยควบคุมเท่านั้น

ฤกษ์ดาว ประพัฒน์พงศ์ (2559, หน้า 21) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐได้มอบอำนาจหรือกระจายอำนาจการปกครองให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลกันเอง และดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันเอง เพื่อตอบสนองความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น และสร้างโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจในการปกครองท้องถิ่นร่วมกันแต่อยู่บนพื้นฐานที่รัฐต้องควบคุมความเป็นอิสระตามความเหมาะสม และควบคุมให้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐด้วย

นิตยา เที่ยงคาม (2559, หน้า 28) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของตน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจบริหารร่วมกัน และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และสามารถตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของคนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

Robson (1951, หน้า 256) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

Wit (1968, หน้า 366) ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง กรปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมด

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลส่วนกลางมอบอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้นแล หน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาล

2.1.2 หลักการปกครองส่วนท้องถิ่น

หลักการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นการปฏิสัมพันธ์ของภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นและเพื่อคนในท้องถิ่นในบริบทที่รัฐกระจายอำนาจให้คนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเองอย่างอิสระภายใต้การกำกับดูแอย่างเหมาะสมจากรัฐ

โกวิทย์ พวงงาม (2553, หน้า 2) กล่าวว่า กาปรกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักการปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่างซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความประสงค์ของประชาชน โดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่นและย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร ดังนี้

1. อาจมีรูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความแตกต่างของความเจริญประชากร หรือขนาดพื้นที่

2. ต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองโดยสิทธินี้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ

3.1 สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 สิทธิในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง คือ มีองค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2557) กล่าวว่า ภายในวงกรอบของกิจกรรมบางประการที่รัฐกำหนดให้และภายในวงกรอบของเขตพื้นที่การปกครองท้องถิ่น นับเป็นเวทีการเมืองแบบประชาธิปไตยย่อส่วนที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับต่าง ๆ มีโอกาสร่วมดำเนินการเพื่อปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของตน การที่กล่าวว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นเวทีประชาธิปไตยย่อส่วนก็เนื่องจากเมื่อเทียบกับการเมืองการปกครองระดับชาติแล้วการปกครองท้องถิ่นมีขนาดขอบเขตความรับผิดชอบกิจกรรมและจำนวนประชาชนผู้เข้าร่วมจำกัดกว่าการเมืองการปกครองระดับชาติมีหลักการปกครองดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. มีขอบเขตพื้นที่จำกัด เขตการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นเขตพื้นที่ย่อยของการปกครองของรัฐมีอาณาบริเวณแคบกว่ารัฐ มีจำนวนประชากรในพื้นที่จำกัดในขณะเดียวกันมีความหลากหลายของประชากรน้อยกว่าประชากรของประเทศ กล่าวคือมีความสอดคล้องในแง่วัฒนธรรม ลักษณะประชากรและความต้องการสูงกว่าประชากรในระดับชาติ

2. มีขอบเขตกิจกรรมจำกัด กิจกรรมของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นกิจกรรมที่รัฐมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการส่วนใหญ่แล้วมักเป็นความต้องการใกล้ตัวเฉพาะถิ่นและเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน หรือเกี่ยวกับสาธารณูปการที่จำเป็นโดยทั่วไป เช่น การศึกษา การอนามัย การอุปโภคบริโภค การคมนาคม การบันเทิง เป็นต้น เมื่อมีขอบเขตกิจกรรมจำกัดขอบเขตในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมจำกัดด้วย

3. มีรูปแบบการดำเนินการง่ายกว่าการดำเนินการระดับชาติ คือ กิจกรรมของหน่วยปกครองท้องถิ่นนั้น ไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนกันกระบวนการระดับชาติ ตัวอย่างเช่น ก่อนที่จะผ่านพระราชบัญญัติเป็นกฎหมายของประเทศได้ต้องผ่านกระบวนการหลายวาระหลายขั้นตอนแต่การผ่านข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทำได้ง่ายกว่ารวบรัดกว่า

4. ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบการเมืองการปกคอรงเหมือนรูปแบบที่เป็นอยู่ระดับชาติ รูปแบบประชาธิปไตยที่อาศัยหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจนั้น มักแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบในการใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าว (เช่น รัฐสภา รัฐบาล และฝ่ายตุลาการ) แต่ในการปกครองท้องถิ่นนั้น รูปแบบทั้งสภาท้องถิ่นและฝ่ายบริหารก็ได้ และโดยทั่วไปมักไม่มีฝ่ายตุลาการรวมอยู่ด้วย

แนวทางที่กล่าวนี้ปรากฏอยู่ในร่างกฎบัตรเพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น พ.ศ. 2525 ซึ่งผ่านการพิจารณาของหน่วยการปกครองท้องถิ่นและภาคยุโรป เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2524 (ที่เมืองสตราสบูร์ก) โดยร่างกฎบัตรได้ยืนยันให้มีสภาท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งอย่างเสรีโดยการลงคะแนนลับจากการเลือกตั้งทางตรงที่ประชาชนทั้งชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน สภาท้องถิ่นอาจจะให้มีองค์กรฝ่ายบริหารทำหน้าที่บริหารและรับผิดชอบต่อสภาก็ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักการปกครองส่วนท้องถิ่นใช้หลักการปกครองตนเองภายใต้กิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง หลักการปกครองตนเองมีนัยถึงการที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้ด้วยตนเองบนพื้นฐานของหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองตนเองเป็นการที่ประชาชนมีอำนาจที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนแทนที่จะให้รัฐซึ่งอยู่ห่างไกลเป็นผู้ตัดสินใจให้เกือบทุกเรื่อง

2.1.3 องค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบที่แตกต่างตามฐานรายได้ของแต่ละพื้นที่แต่ละองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนกัน ดังนี้

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ วัชรา ไชยสาร (2544, หน้า 142-148) ได้กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลของรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเองและที่สำคัญ ก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว ตามคำสั่งที่ 262/2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันในทุกรูปแบบหาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่

การคลังและงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองท้องถิ่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. มีสภาเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง

2. มีผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ตามหลักการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง

4. มีขอบเขตการปกครองที่ชัดเจนเหมาะสม

5. มีงบประมาณเป็นรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ

6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง

7. มีอำนาจหน้าที่ ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ

8. มีอำนาจออกข้อบัญญัติเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท

9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ (2545, หน้า 7) ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญๆ ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายและหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการเพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ต้องเป็นองค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)

4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น จะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยการอนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ควรมีอำนาจในการออกกฎข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับทั้งปวงย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์ และความมั่นคงแห่งรัฐ และประชาชนในส่วนรวม

อุทัย หิรัญโต (2547, หน้า 22) ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ เชื้อชาติและประวัติศาสตร์ จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งโดยผลแห่งกฎหมาย แยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีชอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทางปกครองของประชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทะนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

โกวิทย์ พวงงาม (2552, หน้า 30) กล่าวว่า ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ มีดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย

2. มีพื้นที่และระดับหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจนและควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหน้าแน่นของประชากร เป็นต้น สำหรับประเทศไทยมีเกณฑ์จัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น 3 ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง 3 ปี ไม่รวมเงินอุดหนุนจำนวนประชากรและขนาดพื้นที่

3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ

4. มีความเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์การนิติบุคคลโดยเอกเทศจากองค์กรของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อการดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน หนี้สินและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

5. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

6. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลางและมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมายสามารถกำหนดนโยบายออกกฎข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นและสามารถใช้ดุลยพินิจของตนในการปฏิบัติกิจการในเขตเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องของอนุมัติของรัฐบาลกลาง

7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองระดับรองของรัฐ และอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนกัน ถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันในเรื่องของพื้นที่และระดับฐานรายได้ของแต่ละพื้นที่ แต่ต่างก็มีสถานะทางกฎหมายเหมือนกัน กล่าวคือ มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีการกระจายอำนาจและหน้าที่ มีการเลือกตั้งฝ่ายบริหารและสภาจากประชาชนโดยตรง มีอำนาจ อิสระในการบริหารงบประมาณของตนเอง การบริหารงานบุคคล และอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งมีนักวิชาการต่างได้นำเสนอ ไว้ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางสังคม

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545, หน้า 15) ได้กล่าวว่า ในการมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง และในทำนองเดียวกันเกษตรกรผู้ทำไร่เต็มเวลาจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมากกว่าเกษตรกรผู้ทำไร่นาไม่เต็มเวลา

2.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำต่อชุมชน

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545, หน้า 15-16) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการกระทำต่อชุมชน คือ Initiated Community Action มุ่งในการแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งของชุมชนหรือมุ่งไปสู่เป้าหมายที่แน่นอนของชุมชนผู้ดำเนินงานในกิจกรรมนี้จะเป็นผู้ดำเนินงานด้วยความสมัครใจและโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ร่วมงานแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาทเป็นสมาชิกชุมชน กิจกรรมนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตยและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมตามโครงการจะต้องไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มผู้สนใจ (Interest Group) และเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น ให้สมาชิกได้ช่วยกันจัดตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการช่วยวางแผนดำเนินงานตามแผน จนกระทั่งสำเร็จด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ของแบบแผนการกระทำต่อชุมชน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มด้วยกลุ่มคนอย่างน้อย 2-3 คนรู้สึกถึงปัญหาอย่างหนึ่งของชุมชนและแสดงความสนใจที่จะทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งความสนใจนี้อาจเกิดจากการปรึกษาและการถกเถียงกันระหว่างเพื่อนบ้านหรือระหว่างผู้นำกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 ก็จะเกิดขึ้นโดยร่วมกันจัดตั้งคณะผู้ริเริ่มขึ้นซึ่งมักจะเป็นกลุ่มบุคคลชุดเดียวกับผู้รู้สึกถึงปัญหากลุ่มบุคคลเหล่านี้จะต้องระบุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการให้เด่นชัดและจัดวางแผนดำเนินงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายต่าง ๆ ที่วางไว้

ขั้นที่ 3 จะมีกลุ่มบุคคลที่สำคัญอยู่สี่พวกที่คณะผู้เริ่มจะต้องคำนึงถึง คือ กลุ่มบุคคลผู้เห็นด้วยและสนับสนุนให้มีผู้ดำเนินงานในขั้นที่ 2 กลุ่มบุคคลผู้ที่สนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานกลุ่มบุคคล ผู้ที่มีความรู้สึกเป็นกลางกลุ่มบุคคลผู้ที่อาจจะไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงาน

ขั้นที่ 4 กลุ่มผู้ดำเนินงานจะต้องพยายามให้สมาชิกส่วนใหญ่ของชุมชนเข้ามาร่วมในโครงการด้วยสมาชิกผู้ร่วมงานนั้น ควรจะมีบุคคลที่ไม่เคยร่วมในการดำเนินงานตามโครงการมาก่อนด้วย ซึ่งจะทำให้ได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากสมาชิกของชุมชน

ขั้นที่ 5 ระบบของการดำเนินงานตามโครงการอาจจะสลายตัวและผู้ดำเนินงานอาจจะเลิกติดต่อกันในที่สุดหรือบางโครงการ ผู้ดำเนินงานอาจจะมีความประทับใจและมีความสุขใจในผลสำเร็จของการดำเนินงานตามโครงการจึงมีความต้องการที่จะดำเนินงานต่อไป

2.2.3 ทฤษฎีจูงใจ

อวยพร วงษ์คณานุรักษ์ (2548, หน้า 46) กล่าวว่า องค์กรจะบรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติงาน การให้ความร่วมมืออย่างสมานฉันท์นั้นเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้บริหารเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์และสามารถใช้วิธีการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความมั่นใจและเกิดความรู้สึกที่จะอุทิศตนเพื่องานได้ถูกต้อง ในการวิจัยครั้งนี้มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ทฤษฎีจูงในของ Maslow (1970, หน้า 39) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ โดยมีสมมุติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิตเป็นแรงผลักดันทางชีวภาพ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย หากพนักงานมีรายได้จากการปฏิบัติงานเพียงพอ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยมีอาหารและที่พักอาศัยเขาจะมีกำลังที่จะทำงานต่อไป และการมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เช่น ความสะอาด ความสว่าง การระบายอากาศที่ดี การบริหารสุขภาพ เป็นการสนองความต้องการในลำดับนี้ได้

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว หมายถึง ความ

ต้องการ สภาพแวดล้อมที่ปลอดจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงานในชีวิตและสุขภาพ การสนองความต้องการนี้ต่อพนักงานทำได้หลายอย่าง เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ กฎระเบียบข้อบังคับที่ยุติธรรม การให้มีสหภาพแรงงาน ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการงานแล้วคนเราจะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพันต้องการเพื่อนการมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่นได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่นมีความภูมิใจและสร้างการนับถือตนอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองและเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ความต้องการเดินความสมบูรณ์ให้ชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด คือ ต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาสูงสุดของตัวเองความเจริญก้าวหน้า การพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอดมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการงาน เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า มาสโลว์แบ่งความต้องการเหล่านี้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (Deficiency Needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป้นความต้องการก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth Needs) ได้แก่ ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ ให้ชีวิตจัดเป็นความต้องการระดับสูงและอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคลส่วนความต้องกการระดับสูง จะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวบุคคลเองตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้องการที่รับการตอบสนองอย่างดีแล้วจะไม่สามารถเป็นเงื่อนไข จูงใจบุคคลได้อีกต่อไป แม้ผลวิจัยในเวลาต่อมาไม่สนับสนุนแนวคิดทั้งหมดของมาสโลว์แต่ทฤษฎีลำดับความต้องการของเขาก็เป็นทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการอธิบายองค์ประกอบของแรงจูงใจซึ่งมีการพัฒนาในระยะหลังๆ

2. ทฤษฎีสองปัจจัยของ (Herzbery (1959, p 53) (Herzberg’s Two Factor Theory) หรือที่มีชื่อเรียกว่า Motivation Maintenance Theory, Dual Factor Theory หรือ Motivation – Hygiene Theory เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงาน Herzbeng ได้ทำการทดลองโดยการสัมภาษณ์วิศวกรและนักบัญชี ประมาณ 200 คน จากอุตสาหกรรม 11 แห่ง ในบริเวณเมือง Pittsburgh รัฐ Pennsylvania ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการสอบถามคนงานแต่ละคน

เพื่อหาคำตอบว่าอะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบงานตลอดจนหาเหตุผลจากการวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ Herzbery and Snyderman ได้สรุปว่ามีปัจจัยสำคัญ 2 ประเภทนี้สัมพันธ์กับความชอบหรือไม่ชอบงานของแต่ละบุคคล ปัจจัยดังกล่าว Herzberg เรียกว่าปัจจัยจูงใจ (Motivator Factor) และปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor)

2.1 ปัจจัยจูงใจ (Motivator factor) หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรง เป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบและรักงาน เป็นตัวการสร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 5 ประการ คือ

2.1.1 ความสำเร็จในงาน (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบผลสำเร็จอย่างดี ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นผลงานสำเร็จเขาจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มใจในผลสำเร็จของงานนั้นอย่างยิ่ง

2.1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (Reconciliation) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษาหรือจากบุคคลในงานด้วยกัน การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นๆ ที่ส่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถเมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

2.1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself) หมายถึง การที่บุคคลได้ปฏิบัติหน้าที่ในงานที่เปิดโอกาสให้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ท้าทายให้ต้องลงมือทำหรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังแต่ผู้เดียว สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความสนใจ

2.1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่บุคคลได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ มีโอกาสแสดงความสามารถ มีอำนาจในการรับผิดชอบเต็มที่และไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

2.1.5 ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (Advancement) หมายถึง การที่บุคคลมีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กรได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับมอบหมายงานที่สำคัญมากยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลอยู่ตลอดเวลาถ้าไม่มีหรือมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร บุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น ปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่มิใช่สิ่งจูงใจโดยตรงในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตลอดจนไม่เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลกระตือรือร้นในการทำงานให้มากยิ่งขึ้น แต่เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นที่จะป้องกันไม่ให้บุคคลเกิดความพอใจในการทำงาน ซึ่งสาเหตุอันเกิดจากสภาพแวดล้อม โดยไม่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบของงาน มีดังนี้

2.2.1 ความสัมพันธ์กับบุคคลในหน่วยงาน (Relationship With Supervisor) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกันสามารถทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและพนักงานเป็นอย่างดีในการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน ไม่ว่าจะเป็นกิริยา วาจา หรืออื่นๆ ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันและสามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความเข้าใจ

2.2.2 นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการจัดการ การวางแผน และการบริหารองค์การ รวมถึงการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

2.2.3 ความมั่นคงในการทำงาน (Job security) หมายถึง ความรู้สึกปลอดภัยว่าจะได้ทำงานในตำแหน่งและสถานที่นั้นอย่างมั่นคง ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์กร

2.2.4 รายได้และสวัสดิการ (Salary) หมายถึง เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นเป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน และสวัสดิการต่าง ๆ ในการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกในงานนั้น

2.2.5 สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Work condition) หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน เครื่องมืออุปกรณ์การทำงาน และความรู้สึกถึงความมั่นคงในการทำงาน ความยังยืนของอาชีพและองค์กร

จากทฤษฎีการจูงใจของ Herzberg ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยค้ำจุนไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่จะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเพื่อป้องกันไม่ให้คนไม่พอใจในงานที่ทำอยู่เท่านั้นเอง การค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาของ Herzberg คือ ปัจจัยที่เรียกว่าปัจจัยค้ำจุนนั้นจะมีผลกระทบต่อความไม่พอใจในงานที่ทำและปัจจัยจูงใจจะมีผลกระทบต่อความพอใจในงานที่ทำ ดังนั้นสมมติฐานที่สำคัญของ Herzberg ก็คือ ความพอใจในงานที่จะทำเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน สำหรับการนำทฤษฎีของ Herzberg ไปประยุกต์นั้น จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสองด้านควบคุมคู่กันไป องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสภาพการทำงานก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยโดยเฉพาะในสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งคุณภาพชีวิตและเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญก้าวหน้ามาก นอกจากจะช่วยสร้างความพอใจในการปฏิบัติงานแล้วยังเป็นตัวช่วยให้ปัจจัยกระตุ้นมีพลังแรงขึ้นด้วย

2.2.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ประชุม รอดประเสริฐ (2549, หน้า 114-117) ได้อธิบายถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีดังนี้

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ Trabis ได้เสนอทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนสมอง การให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนสิ่งเหล่านี้เขาถือว่าเป็นการตกแต่งทิศทางของกระบวนการวางแผนและชี้ให้เห็นว่าในการวางแผนทุกระดับ จะประกอบด้วย 1) สมอง 2) กระบวนการวางแผนและการออกแบบเบื้องต้น 3) กระบวนการออกแบบ

และการลงมือพัฒนา และ 4) กระบวนการเตรียมการทุกขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กันสิ่งสำคัญ คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อให้เกิดการยอมรับไม่มีปฏิกิริยาต่อต้าน

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ Donald ได้เสนอทฤษฎีจุดเน้นเกี่ยวกับโอกาสเกิดศักยภาพในการมีส่วนร่วมของกลุ่มผลประโยชน์โอกาสความตระหนักและโอกาสในการทำ การวางแผนจะต้องเกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์เหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการวางแผน จึงจำเป็นจะต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในขั้นตอนต่าง ๆ

จากทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการวางแผนใดๆ ขององค์การจะมีผลกระทบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์การและในบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานตามแผนได้ ดังนั้น ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนขององค์การในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลก็เช่นเดียวกัน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2.5 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมกับภาวะผู้ตาม

ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2549, หน้า 62) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามไว้ว่า ทฤษฎีนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่น้อยมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์การมีภาวะผู้นำที่ดีก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วยเป็นการมองค่อนข้างแคบ เพราะนอกจากจะมองปรากฏการณ์เพียงด้านเดียว การที่นักวิชาการให้ความสำคัญแกการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนั้นพอสรุปสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ ประการแรก นักวิชาการบางคนอาจจะไม่แน่ใจว่าองค์การมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมคืออะไรกันแน่ ประการที่สอง หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้วผู้ตามควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดและลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง

1. ทฤษฎีการมีส่วนรวมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกันสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

1.1 ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำและถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง/ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยนับคะแนนลับและประชุมปรึกษาหารือประจำปี จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามา

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การอย่างแท้จริงและผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงแค่ไม้ประดับเท่านั้น

1.2 ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั่น ก็คือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามตามเสรีภาพของผู้ตาม

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตาม ถ้าองค์การมีภาวะผู้นำที่ดีก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่สมาชิกเห็นว่าต้องเข้าร่วมในการจัดการการมีเป้าหมายในการที่จะดำเนินการสำเร็จร่วมกัน การมีความสนใจร่วมกัน ซึ่งในการมีส่วนร่วมนี้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมจึงเข้ามามีส่วนร่วม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับทราบขั้นตอนการดำเนินงานจะมีผลให้การดำเนินการต่าง ๆ ของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ลดการทุจริต และความขัดแย้งในการทำงาน

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามความหมายของคำว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการรับรู้และแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2551, หน้า 6) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างฉันทามติและทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2551, หน้า 6-7) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนและชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัครรูปแบบ

ต่าง ๆ โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมหรือดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้และการบรรลุวัตถุประสงค์

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2551, หน้า 11-14) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นแตกต่างจากการร่วมมือ กล่าวคือ การร่วมมือต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของคนอื่นที่เข้าใจร่วมนั้นถือว่าเป็นการให้ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของโครงการและดำเนินการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินการ การตัดสินใจ การใช้ประโยชน์ในกิจกรรม และการประเมินผล

โกวิทย์ พวงงาม (2553, หน้า 63-64) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงเป็นการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ให้แก่ประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับการมีส่วนร่วมเป็นอำนาจในการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มองค์การในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานหนึ่งที่อาศัยความพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ด้านการทำงานและจิตใจที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพสภาพความคิดระบบความเชื่อและความยึดหมั่นถือมั่นภายในตัวตนของแต่ละบุคคลแต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กรอีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา ก็คงไม่แปลกเพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดสามารถเข้าใจสถานการณ์ของงานโดยภาพรวมทั้งหมด โดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ที่อยู่ในกระบวนการคิดริเริ่ม ตัดสินใจ วางแผนงาน และดำเนินงาน เป็นต้น ที่ส่งผลให้เกิดการอุทิศตนในการปฏิบัติงานนั้นๆ มากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามแนวทางที่ได้วางไว้

อนงค์ แสดงสว่าง (2554, หน้า 87) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคีอื่นๆ นอกจากภาครัฐให้ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจในระดับต่าง ๆ 5 ระดับ คือ ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสาร ระดับที่ 2 การเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ระดับที่ 4 การให้ประชาชนเป็นภาคีในการดำเนินงานของรัฐ และระดับที่ 5 การเสริมอำนาจประชาชน

พิเรืองรอง ศรีวิบูลย์ (2555, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่

จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แจงอย่างถูกต้อง

กรมทรัพยากรน้ำ (2557, หน้า 2) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชนและประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่ครั้งเดียวจบและควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ประชาชนได้เข้ามาร่วมทำงานเพื่อร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและประเมินผลด้วยตนเอง โดยร่วมวิเคราะห์ค้นหาปัญหาความต้องการประชาชนและชุมชน จัดลำดับความสำคัญของปัญหาความต้องการ ร่วมตัดสินใจในการวางแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการ ตลอดจนร่วมดำเนินกิจกรรมและร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในกิจกรรมนั้นๆ ด้วย

2.3.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการรับรู้และแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมประชาชน ไว้ดังนี้

พรชัย รัศมีแพทย์ (2540, หน้า 225-226) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง คือ การที่ประชาชนเข้าไปช่วยกระทำการในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีขอบเขตของการกระทำ ดังนี้

1.1 การกระทำที่เป็นหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วม ซึ่งโดยทั่วไปเป็นการกระทำตามหน้าที่ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ การกระทำตามหน้าที่จึงต้องอยู่ภายในกรอบและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติไว้ หากผู้ใดไม่กระทำตามหน้าที่ก็จะต้องรับโทษตามกฎหมายนั้น

1.2 การกระทำที่เป็นสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วม สิทธิเช่นว่านี้อาจเกิดจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้นหรืออาจเกิดจากนโยบายของรัฐบาลหรือการริเริ่มของประชาชนเอง โดยประชาชนจะใช้สิทธินี้หรือไม่ก็ได้ เป็นดุลยพินิจหรือความสมัครใจของประชาชนเอง

1.3 การกระทำในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ชั่วคราวของรัฐ เจ้าหน้าที่ชั่วคราวมาจากประชาชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และมีวาระการดำรงตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ตามที่

กฎหมายกำหนดไว้ให้ทำหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อให้งานในหน้าที่ของรัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อม คือ การที่ประชาชนไม่ได้เข้าช่วยกระทำการในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าของรัฐโดยตรงแต่มีส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพ เช่น การให้ความร่วมมือโดยเสียภาษีอากรย่อมทำให้รัฐมีรายได้สำหรับดำเนินกิจกรรมในอำนาจหน้าที่ได้ เป็นต้น

กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง (2542, หน้า 52) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากเจนารมณ์และความตั้งใจที่จะเข้าร่วม (Willingness to Participate) เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาการตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ อันจะทำให้เกิดความสมานฉันท์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. กระบวนการมีส่วนร่วมนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม (Ability to Participate)

3. การมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเลือกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ (Freedom to Participate) ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า (One Must Not To Be Master of Another)

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549, หน้า 12) ได้อธิบายลักษณะของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น International Association for Public Participation ได้แบ่งลักษณะของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในกรเองต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการใช้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น ผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจเพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมโดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจและมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่ม่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้าน มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ติดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

ประชุม สุวัติถี (2551, หน้า 59) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคลเกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค้า

2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และภายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วม เล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วมจะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วมโดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้มีโอกาสที่จะเข้าร่วมซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสมบุคคลมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้วยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพ และรายได้ เป็นต้น

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร (2552, หน้า 63) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ว่าหมายถึง งาน หรือกิจกรรมใดๆ ที่ประชาชนในชุมชนมีความเป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารจัดการด้วยตนเองเป็นสำคัญ ซึ่งมีส่วนสำคัญ คือ

1. องค์กรชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำทางศาสนา

2. กำลังคน ได้แก่ กลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มครู

3. กิจกรรมร่วม ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากเจตนารมณ์และความตั้งใจที่จะเข้าร่วม

กิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นแรกของกระบวนการไปจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ โดยมีขอบเขตของการกระทำเป็นหน้าที่เป็นสิทธิของประชาชนและในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ชั่วคราวของรัฐ

2.3.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการรับรู้และแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังนี้

เสน่ห์ จามริก (2540, หน้า 20) ได้แบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา

2. มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่มาของปัญหา

3. มีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา

4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2547, หน้า 83) เสนอรูปแบบกระบวนการของการมีส่วนร่วมไว้ คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์ผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการชุมชน โดยมีการรับฟังข้อมูลเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหา และแนวทางในการพัฒนา เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำแผนในการพัฒนา

จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์ (2548, หน้า 54) อธิบายกระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนจะต้องเข้าร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องมาจากเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาย่อมรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการของกิจกรรมเพื่อจะแก้ปัญหาซึ่งปัญหาเหล่านั้นผู้ที่เลือกแนวทางในการพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชนนั้นเอง ไม่ใช่บุคคลภายนอกเพื่อให้เกิดเหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรกับศักยภาพในการพัฒนาชุมชนนั้น

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านแรงงาน การรวมแรงประกอบกิจกรรมที่จะทำให้ประชาชนมีความผูกพันมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนบำรุงรักษาให้ดำรงอยู่อย่างสมบูรณ์และมีประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เพื่อค้นคว้าหาข้อดีและข้อบกพร่องเกิดจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้นำมาเป็นบทเรียนในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร (2552, หน้า 62-63) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชนจากเหตุผลพื้นฐาน

2. วางแผนดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาโดยประชาชนในชุมชน

3. ลงทุนด้านแรงงาน ประกอบกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนมีความผูกพันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ

4. ติดตามประเมินผล ค้นคว้าข้อดีและข้อบกพร่องมาเป็นบทเรียนในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพ

โกวิทย์ พวงงาม (2552, หน้า 273-274) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นวิธีการให้กลุ่มองค์กรในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การร่วมคิดค้นหาปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาและความต้องการ รวมทั้งร่วมคิดสร้างวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์หรือวิธีการทำงานให้ได้ผลตามความต้องการที่กำหนด

2. การจัดทำแผนร่วมกัน เป็นการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรต่าง ๆ ที่รวมกลุ่มกันขึ้นในแผนการดำเนินงานนั้นอาจจะมีโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเพื่ออนาคต

3. ร่วมปฏิบัติ เป็นการรวมคนในกลุ่มต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันตามแผนที่วางไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

4. ร่วมติดตามผลประเมินผล การติดตามผลประเมินผลการดำเนินงานที่กลุ่มได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานทราบปัญหาอุปสรรคเพื่อร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหา

5. ร่วมรับประโยชน์ ผลจากการที่ทุกคน ทุกองค์กรได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และเกิดผลตามที่ตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายไว้ทุกคนก็จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกันและทุกคนก็ต้องรักษาประโยชน์ที่ได้นี้ให้ได้รับตลอดไป

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2552, หน้า 65) ได้อธิบายถึง กระบวนการพัฒนาชนบทโดยมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่มพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

2. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินการตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. การมีส่วนในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปแบบการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปแบบของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2554, หน้า 57-58) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ไว้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ วิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางนโยบาย วางแผน โครงการ กิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการหรือกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

Cohen and Uphof (1980, หน้า 213) ได้อธิบายและวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้วยความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือ

ทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหาซึ่งในขั้นตอนนี้ยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วนในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมตัวกันตามประเพณี เช่น กลุ่มสตรีหรือกลุ่มหนุ่มสาวเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำ และการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรม ผู้ที่จะเข้าปฏิบัติโครงการหรือให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นผู้ประสานงานในโครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่ามีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือเพราะการบังคับให้ทำนั้น ผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิต รายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต การเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self – Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผลและวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไร บางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการพัฒนาหรือสามารถนำประยุกต์ใช้ต่อไป

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีอยู่หลายขั้นตอนและที่สำคัญที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งผู้วิจัยได้พิจาณาถึงบริบทและความเหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาความต้องการของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงาน ครั้งต่อไป

2.3.4 ระดับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายระดับ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับการแจ้งให้ประชาชนทราบการดำเนินโครงการหลังจากที่ผู้บริหารได้ตัดสินใจให้ดำเนินการแล้ว จึงจะจัดให้มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น การให้ประชาชนมาร่วมในการปลูกป่าเก็บขยะ ซึ่งการมีส่วนร่วมในระดับนี้ประชาชนอาจไม่ได้ร่วมคิดเลยก็ได้แต่เข้ามาร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนและสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ในอนาคต การเข้าใจในเรื่องระดับการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องสำคัญ มีนักวิชาการได้เสนอตัวแบบการมีส่วนร่วม ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 7) ได้กล่าวถึง ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการทั่วไป แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน

2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร

3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสียโดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมว่าตนอยู่ในขั้นตอนใด ต่อไปนี้

3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ

3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่นๆ

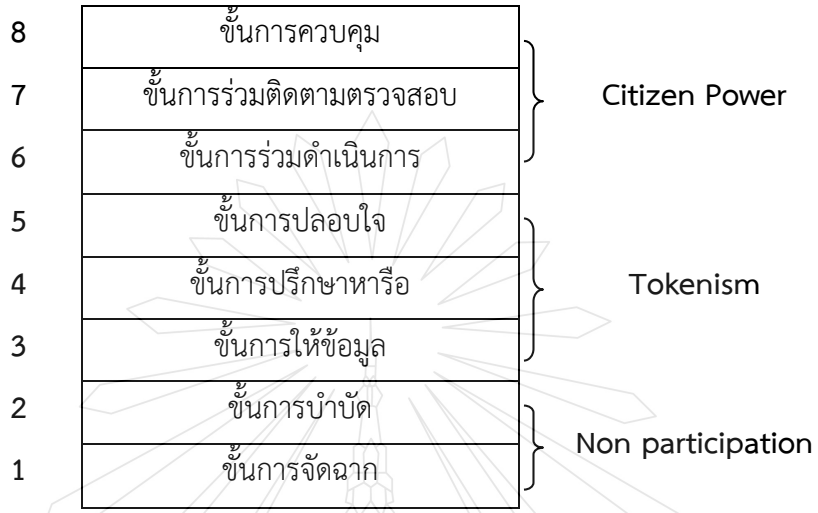
อรทัย ก๊กผล (2556, หน้า 98) ได้นำตัวแบบขั้นตอนบันไดขอ Armstein ในการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ตัวแบบขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Ladder of Izen Participation) ซึ่งเป็นตัวแบบที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ได้แบ่งบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 8 ขั้น ประกอบด้วย

1. ขั้นการควบคุม (Manipulation)
2. ขั้นการรักษา (Therapy)
3. ขั้นการให้ข้อมูล (Informing)
4. ขั้นการรับฟังความคิดเห็น (Consultation)
5. ขั้นการปรึกษาหารือ (Placation)
6. ขั้นการเป็นหุ้นส่วน (Partnership)
7. ขั้นมอบหมายอำนาจ (Delegated Power)
8. ขั้นอำนาจพลเมือง (Citizen Control)

โดยระดับขั้นบันไดที่สูงขึ้นสะท้อนอำนาจของประชาชนที่มากขึ้นสำหรับ Amstein นั้น ขั้นบันไดที่ 1 และ 2 ถือว่ายังไม่เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเลย หรือที่เรียกว่า Nonparticipation ส่วนขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 5 เรียกว่า Tokenism หมายถึง ประชาชนมีโอกาสในการใช้ข้อมูลความคิดเห็นแต่ยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ขั้น 6-8 ถือว่าประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจ หรือเรียกว่า Citizen Power จากตัวแบบนี้สะท้อนให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในระดับเป็นภาคีหุ้นส่วน (Partnership) จึงเป็นจุดเริ่มของบทบาทและอำนาจของประชาชนอย่างแท้จริง

Sherry R. Arnstein (1969, หน้า 216-224) ได้เสนอ ตัวแบบขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง หรือ Ladder of Citizen Participation ตั้งแต่ ค.ศ. 1969 เพราะ การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นอำนาจประเภทหนึ่งของประชาชน และเป็นกระบวนการการจัดสรรอำนาจ โดยส่งเสริมให้ประชาชนผู้ไร้ซึ่งอำนาจที่ไม่มีโอกาส ถูกกีดกันหรือถูกแยกออกจากระบวนการทางการเมืองและเศรษฐกิจให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง การมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ให้ประชาชนสามารถกำหนดแนวทางในการรับรู้และแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร การกำหนดเป้าหมายและนโยบายสาธารณะ การจัดสรรใช้จ่ายรายได้ภาษีอากร การดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ และการเปิดเผยและกระจายผลประโยชน์ ตามขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง 8 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นการจัดฉาก ขั้น

การบำบัด ขั้นการให้ข้อมูล ขั้นการปรึกษาหารือ ขั้นการปลอบใจ ขั้นการร่วมดำเนินการขั้นการร่วมติดตามตรวจสอบ และขั้นการควบคุม

ภาพที่ 3 แสดงขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง
ที่มา : Sherry R. Arnstein (1969, หน้า 216-224)

รายละเอียดของแต่ละขั้น มีดังนี้

1. ขั้นการจัดฉาก กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะทำงาน คณะกรรมการตรวจสอบ ฯลฯ เปรียบเสมือนตรายางที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างหรือแสวงหาการสนับสนุน แทนที่จะเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ลำดับขั้นต่ำสุดของขั้นบันได้แห่งการมีส่วนร่วมนี้แสดงถึงการบิดเบือนการมีส่วนร่วมของประชาชนให้กลายเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือนโยบายของผู้มีอำนาจ

2. ขั้นการบำบัด ความไร้ซึ่งอำนาจเปรียบเสมือนความเจ็บป่วยทางจิตใจ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจึงเป็นการรักษาความเจ็บป่วยดังกล่าว มิได้เป็นไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงความไม่ยุติธรรมอันเป็นสาเหตุของความเจ็บป่วยนั้น

3. ขั้นการให้ข้อมูล การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบและทางเลือกนโยบายต่าง ๆ แก่ประชาชนเป็นขั้นแรกของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จุดเด่นของการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ คือ การให้ข้อมูลทางเดียวไม่ได้มีช่องทางสำหรับการตอบสนองความต้องการหรือการให้อำนาจแก่ประชาชนในการต่อรองแต่อย่างไร ข้อมูลที่ประชาชนได้รับเป็นข้อมูลขั้นสุดท้ายของการวางแผนประชาชนไม่มีโอกาสในการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมและโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสาร ได้แก่ สื่อสารมวลชน เอกสารสรุปผลงาน/โครงการ โปสเตอร์ และการให้ข้อมูลตามการร้องขอต่าง ๆ

4. ขั้นการปรึกษาหารือ การชักชวนให้ประชาชนออกมาแสดงความคิดเห็น เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมชุมชน การทำประชาพิจารณ์ ฯลฯ กิจกรรมดังกล่าวเป็นวิธีการที่พยายามดึงให้ประชาชนเข้ามาร่วม

5. ขั้นการปลอบใจ ประชาชนเริ่มมีอิทธิพลแต่ยังคงอยู่ภายใต้สภาวะของการทำให้ประชาชนตระหนักถึงความชอบธรรมภาครัฐอยู่ คือ ประชาชนสามารถให้ปรึกษาหรือเข้าร่วมในกระบวนการวางแผนได้อย่างไม่มีขอบเขต แต่การตัดสินใจในขั้นสุดท้ายยังเป็นดุลยพินิจผลผู้มีอำนาจที่จะนำเอาคำปรึกษาหรือคำแนะนำของประชาชนมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ โอกาสที่ประชาชนจะได้รับการปลอบใจขึ้นอยู่กับ คุณภาพของความช่วยเหลือทางเทคนิคในการจัดลำดับนโยบาย ระดับการรวมตัวของกลุ่มประชาชนเพื่อกดดันให้ผู้มีอำนาจรับฟังและตัดสินใจตามการจัดดับความสำคัญของนโยบายที่ประชาชนได้เสนอ

6. ขั้นการร่วมดำเนินการ อำนาจถูกจัดสรรผ่านการต่อรองระหว่างประชาชนกับผู้มีอำนาจทั้งสองฝ่ายมีความรับผิดชอบร่วมกัน ภายใต้รูปแบบของคณะกรรมการการให้ความสำคัญกับบทบาทของประชาชนโดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเป็นหุ้นส่วนกับประชาชน

7. ขั้นการร่วมติดตามตรวจสอบ ประชาชนมีบทบาทในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนงานต่าง ๆ จากความคิดเห็นร่วมของประชาชนและภาครัฐ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมนี้แสดงให้เห็นถึงการตอบสนองปัญหาหรือความต้องการของประชาชน

8. ขั้นการควบคุม ประชาชนได้รับการยืนยันว่านโยบายและการบริหารแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ที่ตนมีส่วนร่วมนั้นเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งยังสามารถต่อรองข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดนั้นได้

Cohen and Uphoff (1977, หน้า 7-9) อธิบาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทโดยพิจารณาจาก 3 มิติ คือ การมีส่วนร่วมในเรื่องอะไร การมีส่วนร่วมโดยใคร และการมีส่วนร่วมอย่างไร ซึ่งได้จัดระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นในแต่ระดับมีนัยของการกระจายอำนาจของภาครัฐที่มีต่อภาคประชาชน บทบาทของประชาชนจะเพิ่มขึ้นตามระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นอกจากนี้การที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นได้นั้นจะต้องมีการมีส่วนร่วมในระดับล่างอย่างเหมาะสมก่อน เนื่องจากหากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว ประชาชนย่อมไม่สามารถคิด วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างครอบคลุมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมปรึกษาหารือ การร่วมตัดสินใจติดตามและตรวจสอบ ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบาย หรือดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

สำหรับบริบทในประเทศไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน กิจกรรม หรือโครงการเพื่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะของภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือโครงการนั้นๆ ในระดับต่ำ หรือแทบไม่มีส่วนร่วมเลย ส่วนใหญ่เป็นในลักษณะที่รัฐเป็นผู้ริเริ่ม และตัดสินใจให้มีกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาขึ้น แล้วจึงแจ้งให้ประชาชนทราบในภายหลังซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้เป็นลักษณะการสั่งการจากภาครัฐสู่ประชาชน (Top-Down Approach) เป็นการมีส่วนร่วมที่มิได้เกิดจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาในการดำเนินการการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ใครเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย ในการดำเนินนโยบายหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ

อาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีคุณค่าหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประสบความสำเร็จนั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมด้วยความกระตือรือร้น ผู้มีส่วนได้เสียมีอำนาจต่อรองในกระบวนการตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดการทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และต้องเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริงเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมสามารถเข้าใจถึงความหมายของการมีส่วนร่วมที่มีอย่างถ่องแท้แล้วก็สามารถสร้างเกณฑ์การประเมินโดยยึดปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นพื้นฐาน และสามารถที่จะประเมินผลความสำเร็จของการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นไปได้

2.3.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

อรทัย ก๊กผล (2552, หน้า 26-28) และวันชัย วัฒนศัพท์ (2544, หน้า 25-28) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการอย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงจังในการดำเนินการด้วย ประโยชน์โดยทั่วไป คือ

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารและความคิดเห็นต่าง ๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น รับทราบข้อมูลคำอธิบายต่าง ๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ แน่นอนว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลา แต่เมื่อประชาชนยอมรับ การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจ หรือปกปิด เมื่อประชาชนทราบภายหลัง และต่อต้านบางโครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ ล่าช้าเป็นปี ๆ บางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จและ

ประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการ กลายเป็นอนุสาวรีย์ร้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าวสามารถนำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย

3. การสร้างฉันทามติ สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเรากลายร่างเป็นพหุลักษณ์ และต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิด กลไกที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือ กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางหลักการ เราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้ แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมา ภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อน เมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งช้าไปแล้ว หากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น จำเป็นต้องใช้หลักการจัดการความขัดแย้งเข้ามาแทน ดั้งนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนเมือประสบความสำเร็จ จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจานั้น ด้วยความใกล้ชิด ผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห้วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

6. ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

7. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สมยศนาวีการ (2545, หน้า 101-102) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์เพราะ ทำให้บุคคลยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้นเนื่องจากบุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการเปลี่ยนแปลงก็จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นทำให้ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความราบรื่นมากขึ้นช่วยประหยัดเงินให้กับฝ่ายบริหารในเรื่องของการร้องทุกข์ทำให้มีความผูกพันต่อองค์การเพิ่มขึ้นเมื่อมีส่วนร่วมในกระบวนการสำคัญบุคลากรที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้นและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การทำให้บุคลากรรู้แรงจูงใจและความต้องการของฝ่ายบริหาร

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนาประเทศที่เข้มแข็งไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความแข็งแกร่งของท้องถิ่น และความแข็งแกร่งของท้องถิ่น ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

2.4.1 ความหมายของการพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศมาเสนอไว้ ดังต่อไปนี้

จารุนันท์ อินวาท (2550, หน้า 56) การพัฒนาท้องถิ่น คือ การพัฒนาที่เกิดขึ้นจากประชาชนในบทบาทที่ประชาชนมีส่วนร่วมกับหน่วยการบริหารท้องถิ่น โดยเปลี่ยนฐานะจากการเป็นผู้ถูกพัฒนามาเป็นผู้กระทำการพัฒนาเอง โดยความร่วมมือดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อความต้องการทั้งหมดของชุมชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นของชุมชน

รักยิ้ม เฮงหลี (2552, หน้า 59) การพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการเสริมสร้างความเจริญของท้องถิ่นอย่างมีระบบทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้น และหลักการในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ดังนั้น บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องเป็นไปในลักษณะการกระตุ้นและชี้นำประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการของตน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ปวีณา วีรยางกูร (2554, หน้า 31) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่กระทำอย่างมีระบบ แบบแผน เพื่อที่จะก่อให้เกิดการก้าวหน้าและเสริมสร้างความเจริญงอกงามในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กระบวนการเหล่านั้นจำเป็นต้องเกิดขึ้นจากประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักมีการรวมกลุ่มและระดมความคิดในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนร่วมกันทำนุบำรุงรักษาให้คงไว้ จนก่อให้เกิดความกินดีอยู่ดีของประชาชนในท้องถิ่น มีความสุขและสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาท้องถิ่นจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นจะก่อให้ท้องถิ่นมีรากฐานแข็งแรงและมีประสิทธิในการบริหารจัดการท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นจากความหมายของการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว

Wilson and Game (1998, pp. 29-39 อ้างถึงใน พเยาว์ แหล่งสนาม, 2563, หน้า 46-47) กล่าวว่า การพัฒนาท้องถิ่นมีความหมายที่เชื่อมโยงกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนและความผูกพันของคนในชุมชน (Building and Articulating Community Identity) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยสร้างอัตลักษณ์ หรือลักษณะร่วมกันในด้านต่าง ๆ ของความเป็นชุมชนหนึ่งๆ ซึ่งย่อมสะท้อนออกมาให้คนในชุมชนได้เห็นและช่วยกระตุ้นความรู้สึกผูกพันต่อพื้นที่และชุมชนของประชาชน

2. การให้ความสำคัญเน้นย้ำถึงความหลากหลาย (Emphasizing Diversity) การปกครองท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของพื้นที่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ถึงแม้จะมีรูปแบบเดียวกันหรือไม่แตกต่างกันตามที่กฎหมายได้กำหนดให้ก็ตาม ลักษณะเช่นนี้ย่อมชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างหลากหลายของแต่ละพื้นที่ซึ่งมีปัญหาที่ต้องการแก้ไขและความต้องการของประชาชนที่แตกต่าง

3. ส่งเสริมนวัตกรรมและการเรียนรู้ (Fostering Innovating and Learning) การให้ความสำคัญต่อความแตกต่างหลากหลายทำให้การปกครองท้องถิ่นช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างจากท้องถิ่นอื่นๆ และนำมาสู่การคิดค้นนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นเองหรือสามารถไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอื่นๆ หรือแม้กระทั้งรัฐบาลกลางหรือส่วนกลางด้วยการแพร่กระจายความรู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแก่คนในท้องถิ่นและแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ กระทำได้ในรูปแบบ เช่น จดหมายข่าว วารสาร หรือรายงานประจำปี

4. การสนองตอบต่อปัญหาอย่างรวดเร็ว เหมาะสมและร่วมมือ (Responding Swiftly, Appropriately, Corporately) การปกครองท้องถิ่นจะตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างรวดเร็ว มีวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม และได้รับความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นมากกว่าหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลาง อีกทั้งอาจจะประหยัดหรือคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจมากกว่าอีกด้วย

5. การกระจายอำนาจ (Dispersing Power) การปกครองท้องถิ่นช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดที่มีลักษณะพหุสังคม (Plural Society) ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมตามความเชื่อของหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สังคมที่จะมีลักษณะเช่นนี้ได้ อำนาจจะต้องกระจายตัวไปทั่ว ทั้งสังคมอย่างกว้างขวาง ไม่กระจุกตัวอยู่ที่ใดที่หนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งเท่านั้น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Popular Participation) การปกครองท้องถิ่นเป็นช่องทางที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยเฉพาะในแง่มุมที่ว่าการให้บริการสาธารณะในระดับท้องถิ่น มีความหมายมากที่สุดต่อพลเมือง

7. การกระตุ้นต่อการพัฒนาท้องถิ่น (Spurring of Economic Development) การเพิ่มบทบาทใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้นแทนที่จะให้บทบาทนี้เป็นเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางแต่เพียงผู้เดียว บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน

ด้านนี้ เช่น การสร้างถนนและสิ่งสาธารณูปโภคภายในท้องถิ่น การร่วมลงทุนกับภาคเอกชนในกิจการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ หรือการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์หรือธนาคารท้องถิ่น เป็นต้น หลายประเทศองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในหลายอุตสาหกรรม ซึ่งก่อนหน้านี้เคยเป็นบทบาทของเอกชนมาก่อน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินการกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มุ่งส่งเสริมในการสร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือของแต่ละฝ่ายทั้งทางภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในท้องถิ่นและเป็นการสร้างระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความกินดีอยู่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.4.2 องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น

องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น มีหลายด้าน ดังนี้

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2535, หน้า 78) กล่าวถึง องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. ภารพัฒนาท้องถิ่น คือ ความพยายามที่จะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนภายในท้องถิ่นให้ดีขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ประชาชนภายในท้องถิ่นมีความเจริญขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

2. การพัฒนาท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือลักษณะทางกายภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน การประพฤติปฏิบัติแบบเก่าๆ ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสองอย่างด้วยวิธีการให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงทัศนะและแนวคิดให้ถูกทิศทาง

3. การดำเนินงานจะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่จะนำไปส่งเสริมให้ประชาชนรับไปปฏิบัติ จะต้องเป็นความต้องการของประชาชนอยู่แล้วหรือเป็นกิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน และสามารถทำให้ประชาชนรู้สึกต้องการได้

4. การพัฒนาท้องถิ่นจะต้องใช้หลักการยั่วยุ เร่งเร้า ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนดำเนินการไปตามโครงการพัฒนานั้นๆ

5. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นเตือนยั่วยุและส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มขึ้น

6. รัฐบาล หรือแหล่งความช่วยเหลือจากภายนอก จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือสิ่งที่เกินความสามารถที่ประชาชนในท้องถิ่นจะจัดหามาเองได้ เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุ และเงินเท่าที่จำเป็น

7. จะต้องมีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกันมิใช่ดำเนินการเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพราะปัญหาของชุมชนอยู่นอกเหนือความสามารถของหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดโดยเฉพาะ และการที่จะพัฒนาชุมชนให้ได้ผลจะต้องเป็นการพัฒนาโดยทั่วไปและมุ่งประชาชนเป็นหลัก ดังนั้น จึงใช้หลักการที่เรียกว่า Holistic Approach คือ มุ่งที่จะพัฒนาทุกๆ ด้านไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่ง

8. กระบวนการพัฒนาท้องถิ่นจะต้องพิจารณาถึงสังคม ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลัก

9. วิธีการในการพัฒนาท้องถิ่นให้อาศัยหลักการและแนวทางระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4

2.5.1 ความหมายของอิทธิบาท 4

ปิ่น มุทกันต์ (2535, หน้า 226) ให้ความหมายว่า อิทธิบาท อิทธิ แปลว่า ฤทธิ์ บาท แปลว่า ทางปฏิบัติรวมกันเข้าเป็นศัพท์เดียว อิทธิบาท แปลว่า ทางปฏิบัติเพื่อ ให้บังเกิดฤทธิ์ ฤทธิ์ของคนสามัญก็คือการทำงานให้สำเร็จสมประสงค์ เพราะฉะนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่า คุณเครื่องสำเร็จ ความประสงค์ หรืออีอย่าง คือ ปฏิปทาแห่งความสำเร็จ

พุทธทาสภิกขุ (2537,หน้า 70) ได้อธิบายว่า อิทธิบาท แยกเป็น “อิทธิ” แปลว่า ความสำเร็จ “บาท” แปลว่า ฐาน เชิงรอง ดังนั้น อิทธิบาท จึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

ปัญญา ใช้บางยาง (2548, หน้า 50) ได้กล่าวถึง อิทธิบาท 4 ไว้เป็น 2 นัย คือ นัยแห่งพระสูตรและนัยแห่งพระอภิธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตร ความหมายของอิทธิบาท มีดังนี้ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ความปรารถนาความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอุตสาหะ ความอดทน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ จิต มโน มานัส มโน วิญญาณธาตุ นี้เรียกว่า จิต ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจัยธรรม สัมมาทิฏฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล) (2545, หน้า 9) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการกระทำกิจการงานหรือการอาชีพ ประการแรก อิทธิบาท แปลความว่า ทางแห่งความสำเร็จ กล่าวคือ ข้อปฏิบัติ ให้บรรลุความสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพนั่นเอง

สนอง วรอุไร (2550, หน้า 97) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ สูตรสำเร็จของชีวิตตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิตเพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคง

ทุกสิ่งจะสำเร็จได้ดังใจ และอิทธิบาท 4 ให้ถึงขั้น คือ ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยใจรัก ด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อและใช้ปัญญาไต่สวนอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน

จากความหมายของหลักอิทธิบาท 4 พอสรุปได้ว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรัก ความพอใจขยันหมั่นเพียร ความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอการทำงานย่อมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ย่อมมีความสุข

2.5.2 องค์ประกอบของอิทธิบาท 4

พิทูร มลิวัลย์ (2540, หน้า 19-20) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ได้แก่

1. ฉันทะ ความพอใจรักใครในสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใจก็ทำด้วยความพอใจด้วยความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อหน่ายในกิจที่ทำ (เต็มใจ)

2. วิริยะ ความเพียรประกอบสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น (แข็งใจ)

3. จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ คือ เมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (เข้าถึง)

4. วิมังสา ความหมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น เมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรองรู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพินิจพิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ (เข้าใจ)

จากองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ดังกล่าวสรุปได้ว่า อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จตามประสงค์ โดยหวังความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่ เรียกว่าอิทธิบาท มี 4 ประการ คือ ฉันทะ (ความพอใจรักใครในสิ่งนั้น) วิริยะ (ความเพียรประกอบสิ่งนั้น) จิตตะ (ความเอาใจฝักใฝ่) วิมังสา (การหมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผล)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542, หน้า 842-844) กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ไว้ ดังนี้

1. ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พูดง่ายๆ ว่ารักงานและรักจุดหมายของงาน พูดให้ลึกลงไปในทางธรรมว่า ความรักความใฝ่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำหรือซึ่งจะเข้าถึงได้ด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งนั้นๆ เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่งดงามที่ประณีต ที่สมบูรณ์ที่สุดของมันหรืออยากให้ภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ดีงามนั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปีติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำบรรลุจุดหมายก็ได้รับโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงามความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแท้ก็มอบใจให้อาจ

ถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะนำแล้วก็ต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่ห่วงพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย จิตใจก็มุ่งแน่วแน่มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบสม่ำเสมอ ไม่ซ่านไม่ส่าย ฉันทสมาธิ จึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมนั้นปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรคก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย

2. วิระยะ แปลว่า ความอาจหาญ แก้ลวกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู่ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมากหรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านั้นปีเท่านี้เดือน เขาก็ไม่ท้องถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

3. จิตตะ แปลว่า ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้น ขลุกง่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำจนลืมวันลืมคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ย่อมนำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่แนบสนิทในกิจที่ทำมีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตสมาธิพร้อมนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

4. วิมังสา แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้น ในกิจที่ทำ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขและปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิซึ่งจะเห็นได้ไม่ยากคนมีวิมังสาเป็นพวกชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลองเมื่อทำอะไรก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่น คิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านี้ ถ้าชักองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทนจะเกิดผลอย่างนี้ ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลังเรียกว่าเป็นวิมังสาสมาธิ ซึ่งก็จะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่นๆ

อิทธิบาท 4 นี้ เกื้อหนุนกันและมักมาด้วยกัน เช่น เกิดฉันทะ มีใจรักแล้วก็ทำให้พากเพียรเมื่อพากเพียร ก็เอาใจจดจ่อใฝ่ใจอยู่เสมอ และเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองแต่ที่แยกพิจารณาแต่ละข้ออย่างนี้ ก็ด้วยถือเอาภาวะที่เด่นเป็นใหญ่ เป็นตัวนำเป็นตัวชักจูงข้ออื่นๆ สรุปได้ว่าอิทธิบาท

4 หมายถึง ทางไปสู่ความสำเร็จหรือคุณธรรมที่ให้ถึงความสำเร็จในการทำงาน ช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งทางแห่งความสำเร็จนั้น ประกอบไปด้วย

1. ฉันทะ คือ ความพอใจ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมาย และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยการกระทำด้วยความพอใจ เต็มใจ และสนใจในสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้กระทำงานด้วยใจรัก

2. วิริยะ คือ ความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอาธุระไม่ท้อถอย ซึ่งแสดงออกมาด้วยความเพียรพยายามในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกไม่ท้อถอยและมีความกล้าที่จะกระทำงานนั้นๆ ถ้าเห็นอะไรเป็นอุปสรรคหรืองานที่มาอยู่ข้างหน้าแล้วจะต้องเอาชนะทำให้สำเร็จ ทำงานให้เป็นเรื่องท้าทายจะสู้และจะพยายามเพื่อทำให้สำเร็จ

3. จิตตะ คือ ความตั้งใจ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ เฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ ซึ่งแสดงออกมาด้วยการเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจังไม่ปล่อยให้ความคิดฟุ้งซ่าน

4. วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น ชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งที่กระทำด้วยความพินิจพิเคราะห์ มีการวางแผนและวัดผลงานที่กระทำเสมอ

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรรณปก (2544, หน้า 89) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ได้แก่

1. ฉันทะ คือ ความพอใจรักใครในสิ่งนั้น
2. วิริยะ คือ ความเพียรหมั่นประกอบสิ่งนั้น
3. จิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
4. วิมังสา คือ การหมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

ว.วชิรเมธี (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี) (2551, หน้า 92) ได้กล่าวถึง การทำงานให้ประสบความสำเร็จตามแนวพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแนะให้ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 อิทธิบาท แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จหรือทางสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ คือ มีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน 2) วิริยะ คือ พากเพียรทำ รักแล้วต้องขยัน ความขยัน คือ ภาคปฏิบัติการของความรักในงานจะทำให้เรารู้ว่าควรทำอะไร ส่วนความขยันจะทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยัน ความชำนาญก็จะไม่เกิด 3) จิตตะ คือ จดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้งอย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง

และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่งานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้นคนนั้นจะประสบความสำเร็จ 4) วิมังสา คือ วินิจวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนานั่นเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตามให้พินิจพิเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างของนักวิจัยชั้นยอดของโลก พระองค์ทรงสามารถสร้างปัญญาขึ้นมาใหม่จากเหตุการณ์ที่คนทั้งหลายมองไม่เห็นว่าเป็นทางมาของปัญญาได้อย่างไร หากเราจำพุทธประวัติได้ก็จะพบว่า สาเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าแต่เมื่อยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช ก็เป็นเพราะว่าพระองค์ทรงรู้จักใช้ปัญญาในเชิงสร้างสรรค์อันได้แก่การรู้จักคิดเชิงวิเคราะห์

2.6 บริบททั่วไป

2.6.1. ด้านกายภาพ

1) ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือตำบล

ลักษณะที่ตั้งตำบลบางภาษีเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 15 ตำบลของอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางเลน ไปตามถนนลาดหลุมแก้ว – ปทุมธานี ประมาณ 8 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 34,341ไร่ หรือ 45.008 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ดินและน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่มีภูเขา ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลไทรงาม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลคลองนกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลขุนศรี อำเภอไทรน้อย จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2) ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่มมีคลองส่งน้ำหลายสายที่เชื่อมต่อมาจากแม่น้ำท่าจีน มีคลองทั้งหมด 8 สาย เหมาะสำหรับการทำนา ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เนื่องจากมีแม่น้ำลำคลอง และคลองชลประทานไหลผ่านประชาชนนิยมสร้างบ้านสภาพคงทนอยู่ในกลุ่มเครือญาติ

3) ลักษณะภูมิอากาศ

มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว

4) ลักษณะของดิน

ลักษณะของดินในพื้นที่เป็นดินเหนียวปนทราย และดินเหนียวเหมาะแก่การทำการเกษตร

5) ลักษณะของแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นน้ำจืดสามารถใช้ในการเกษตรมีน้ำประปาหมู่บ้านและน้ำฝนตามธรรมชาติใช้อุปโภค บริโภค

2.6.2 ด้านการเมืองการปกครอง

1) เขตการปกครอง

ตำบลบางภาษีประกอบด้วยจำนวนหมู่บ้าน 13 หมู่บ้าน (อยู่ในเขตเทศบาลตำบลรางกระทุ่ม จำนวน ๒ หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 4,5 และหมู่ที่ 6,12 บางส่วน)

2) การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน มีจำนวน 11 หมู่บ้าน หากมีการเลือกตั้งในครั้งหน้า จะมี ผู้บริหารท้องถิ่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) จำนวน 1 คน จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 1 คน 11 หมู่บ้าน รวมเป็น 11 คน

2.6.3 ประชากร

1) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 7,721 คน แยกเป็นชาย 3,834 คน หญิง 3,887 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 160.85 คนต่อตารางกิโลเมตร (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2565)

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ประชากร		รวม (คน)	หลังคาเรือน
		ชาย (คน)	หญิง (คน)		
1	บางภาษี	680	706	1,386	772
2	รางกำหยาด	62	54	116	24
3	รางกำหยาด	139	138	277	115
4	ตลาดรางกระทุ่ม	121	123	244	70
5	รางปลาหมอ	356	155	711	232
6	คลองรางไทร	373	354	727	222
7	คลองตรง	220	232	452	137
8	คลองหม่อมแช่ม	361	355	716	229
9	คลองเสมียนตรา	522	498	1,020	304
10	รางกระทุ่ม	559	591	1,150	380
11	คลองพระมอพิสัย	441	481	922	389
	รวม	**3,834**	**3,887**	**7,721**	**2,874**

2) ช่วงอายุและจำนวนประชากร

ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน 25– 55 ปี และผู้สูงอายุ 60-70 ปี

2.6.4 ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

1) การนับถือศาสนา

ประชาชน นับถือศาสนาพุทธโดยมีข้อมูลศาสนสถาน ดังนี้

วัด มีจำนวน 4 วัด ได้แก่

1. วัดรางกำหยาด
2. วัดบึงลาดสวาย
3. วัดรางกระทุ่ม
4. วัดคลองเสมียนตรา

โบสถ์ มีจำนวน 1 แห่งได้แก่

วัดนักบุญอันเดร

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

พระกีต้าร์ กิตติวุฑโฒ (วิไลวงศ์) (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งประกอบด้วยด้านฉันทะ ด้านวิริยา ด้านจิตติ และด้านวิมังสา ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครอง มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงหลวงพระบางสาธารรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว โดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพ อายุ วุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวไม่แตกต่างกันซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

นิติรัตน์ ไชยอำนาจ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมใน

การประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ และเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ยกเว้นประชากรที่มี เพศ แตกต่าง ปัญหา อุปสรรค พบว่า ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและขาดการประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชนที่ไม่ต่อเนื่องจริงจัง

จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ รองลงมา คือ ควรมีกลยุทธ์ที่จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมประชาคมให้มากขึ้นและมีความสำคัญในการจัดทำแผนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำแผนให้มากขึ้น ตามลำดับ

ณัฏฐ์ธิดา ชุ่นเฮง (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ระดับการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้/เดือน พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ส่วนอาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ของประชาชน พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา รายได้/เดือน และอาชีพ พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ของประชาชน พบว่า ประชาชนที่ต่างกันมีการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับการพัฒนา

ท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

สมปอง สกลดิลก (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมการ รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดตามประเมินผลตามลำดับผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศและที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และประชาชนที่มีอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย/เดือนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นัยนา พรมสวย (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ อาชีพ มีความคิดเห็นต่อการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุด้านประชาชนมีสวนร่วมอยู่ในระดับน้อยโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมค้นหาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลและการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงราก

น้อย อำเภอบางประอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้/เดือน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้/เดือน ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ และอาชีพ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน

วิศิษฐ์ โชติโก (สุดงาม) (2561) ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารของผู้นำชุมชนในเขตเทศตำบลหนองเลิง อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ ผลการศึกษาพบว่า หลักการและแนวคิดในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาทที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทความหมายของอิทธิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ คือ ฉันทะ ความพอใจ มีใจรักในงานที่ทำ ด้วยใจรัก วิริยะ ความพากเพียร อดทน ต่อความลำบากบากปั่น ไม่ว่าจะเป็นอาชีพใดๆ ก็ตามขอให้ทำอย่างสุจริต จิตระ เอาจิตฝักใฝ่ ฝ่ายใจรัก ด้วยความพยายามด้วยเอาจิตพยายามอาชีพนั้นๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวนในงานที่ทำ คิดรองหาเหตุและปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะให้ประสบผลสำเร็จให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป จากผลการศึกษาหลักการและแนวคิดในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาซึ่งให้ความสำคัญการดำรงชีวิตด้วยหลักของอิทธิบาท 4 คือ เส้นทางไปสู่ความสำเร็จหรือคุณธรรมที่ให้ถึงความสำเร็จในการทำงาน ช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการองค์กรของผู้นำชุมชนการใช้ อิทธิบาท 4 เป็นแนวทางการทำงานให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรงสดับไว้อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใครๆ ก็ท่องได้ จำได้ แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบกระบวนความทั้ง 4 ข้อ จึงจะทำให้เราประสบผลสำเร็จในชีวิตและการงานได้ตามความมุ่งหวัง

อดิวัส ศิริพันธ์ (2563) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับปานกลาง และระดับการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนขั้นการมีส่วนร่วมของปะชาชนเทศบาลตำบลหลักหก ในขั้นอำนาจการเป็นตัวแทนมีระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ในภาพรวมแล้วประชาชนมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านในระดับปานกลาง เท่านั้น โดยเทศบาลตำบลหลักหกได้เน้นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนงาน/โครงการเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผ่านช่องทางต่าง ๆ แล้วรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนไปพิจารณา กำหนดแนวทางให้สอดคล้องต่อไป นอกจากนี้ ผลการสัมภาษณ์ยังพบว่า เทศบาลตำบลหลักหกให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นไปตามระเบียบ ข้อกำหนด ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นทุกด้านมากขึ้น โดยผู้บริหารได้เน้นการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับดำเนินงานของเทศบาลตำบลหลักหก ด้วยตนเองทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคุณภาพชีวิต และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจที่สำคัญให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นในทุกขั้นตอน เพื่อประโยชน์ในการระดมข้อมูลที่ได้จากประชาชนมาประกอบการวางแผนการบริหารงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

พงศ์ศิริ เมืองมนต์ (2564) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจาน ในภาพรวม และรายด้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการประชาสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และด้านผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.7.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Njunwa (2010, p. 82) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการประถมศึกษากรุงแทนซาเนีย ประเทศโมรอคโก กรณีคิลากาลามินดี้ และโรงเรียนประถมศึกษา จากการวิจัยพบว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนากลายเป็นหัวข้อสำคัญในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตัวเองเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษา การพัฒนาแทนซาเนียเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ซึ่งมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในการประถมศึกษาสากลเพื่อตอบสนองเป้าหมายของสหประชาชาติผ่านเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และเป้าหมายของรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำมาก ในขณะที่จำนวนของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาถูกจำกัดและการมีจำนวนของปัจจัยที่จำกัด ชุมชนที่มีประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมจึงน้อย ซึ่งรวมถึงปัจจัยความยากจน การไม่รู้หนังสือ และความโง่เขลา การคุกคามทางการเมือง ประสิทธิภาพทางการเรียน ด้านงบประมาณ และการขาดความโปร่งใส

Waheduzzaman (2010, p. 165) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับดูแลกิจการบ้านเมืองที่ดี : การศึกษาโครงการพัฒนาชนบทในประเทศบังคลาเทศ ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้ผล ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาหรือประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของการมีส่วนร่วม 2) การมีส่วนร่วม

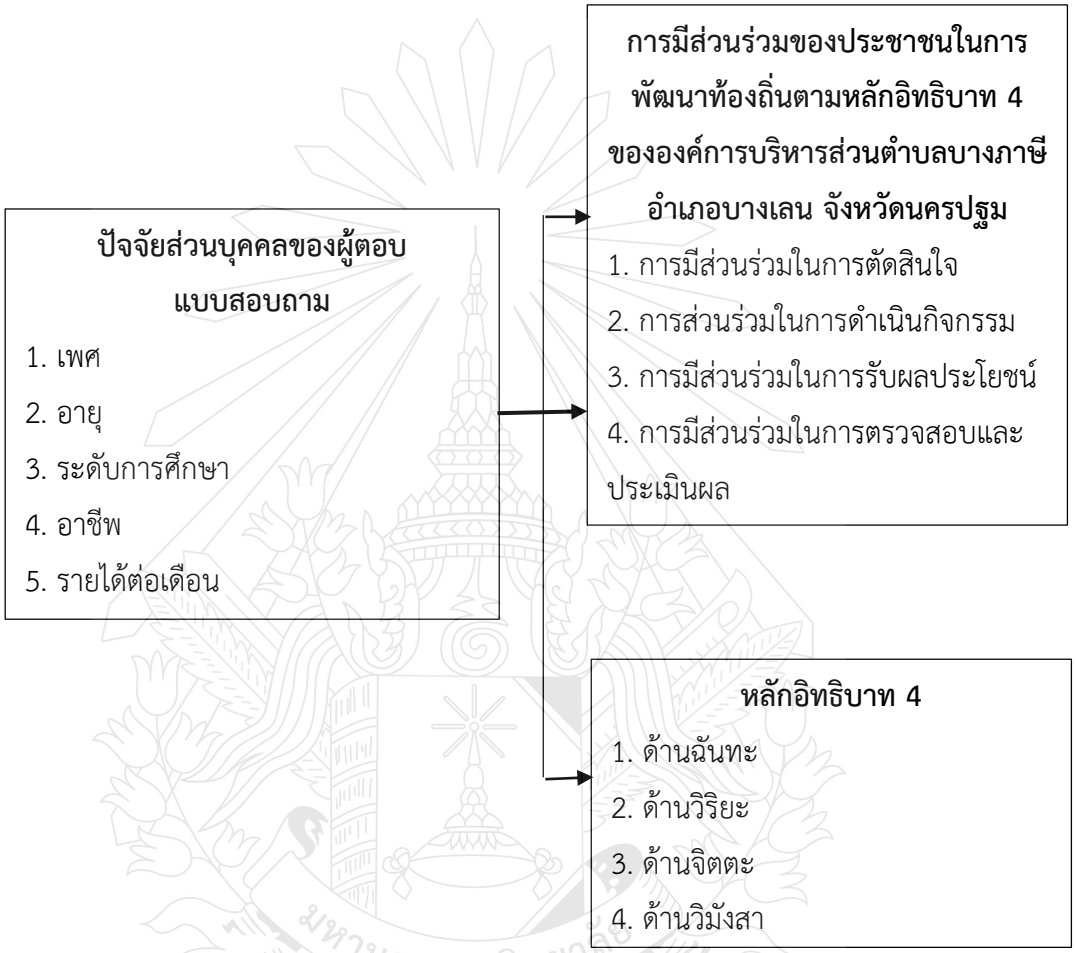
ของประชาชนมักจะผ่านในรูปของคณะกรรมการไม่ใช่โดยตรง 3) ไม่มีระบบกฎหมายที่เข้มแข็งเพื่อให้มั่นใจว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความถูกต้องตามกฎหมายในชนบท 4) การกระจายอำนาจด้วยการบริหารไม่สมบูรณ์ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในเรื่องทางการเงิน และ 5) ระบบการประเมินเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและความพึงพอใจต่อผลลัพธ์ของโครงการพัฒนาเหล่านี้ไม่ได้ผลลัพธ์บั้นปลายที่ชัดเจนเพราะว่าขาดทุนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เลือกตั้งเข้าไปมักจะขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน

Swapan (2012, p. 147) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการวางแผนทางกายภาพ กรณีศึกษาของการพัฒนาเมืองคุลนา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการวางแผนทางกายภาพในเมืองคุลานาขึ้นอยู่กับการตอบสนองของประชาชนที่แสดงให้เห็นว่ามีอยู่ในกระบวนการนิติบัญญัติ และจะไม่สนับสนุนการพัฒนาเมืองอย่างมีส่วนร่วมในทุกระดับ จะเห็นได้ว่าปัญหาทางการเมืองและกลไกการสื่อสารที่อ่อนแอจะส่งผลต่อความสำเร็จของแผนแม่บทของเมืองคุลนา การศึกษาอาจจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจความคาดหวังของประชาชนในกลยุทธ์การออกแบบสำหรับการแสดงบทบาทที่ดีกว่าในการพัฒนาเมืองในบังคลาเทศ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันในช่วงเวลา สถานที่ และกิจกรรมในเวทีระดับโลก

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้ง ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยทบทวนวรรณกรรม ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้างต้น โดยนำผลการศึกษาของ นิติรัตน์ ไชยอำนาจ (2560) ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และผลการศึกษาของ วิศิษฐ์ โชติโก (สุดงาม) (2561) ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารของผู้นำชุมชนในเขตเทศตำบลหนองเลิง อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ มาเป็นกรอบในการสร้างตัวแปร

ตัวแปรอิสระ **ตัวแปรตาม**

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยการสังเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 กำหนดหัวข้อปัญหา แนวคิดและการนำหลักอิทธิบาท 4พัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3.1.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.4 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.5 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.6 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

3.1.7 ทดลองใช้และปรับปรุงเครื่องมือ

3.1.8 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.10 สรุปและรายงานผลการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้น จำนวน 6,454 คน (อ้างอิง ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2565)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ได้แก่ขนาดกลุ่มตัวอย่าในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+ N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

e = ความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

N = ขนาดประชากร

$$\text{แทนค่า } n = \frac{6,454}{1 + [\ 6,454\ (0.05)^2\ ]}$$

$$n = 376.65$$

จากการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างข้างต้น จำนวน 376.65 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 377 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

3.3.1.1 ลักษณะของแบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบสอบถามมีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคร์ท (Likert) สุวรี ศิริโภคาภิรมย์ (2546, หน้า 140) จำนวน20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคร์ท (Likert) สุวรี ศิริโภคาภิรมย์(2546, หน้า 140) จำนวน 20 ข้อ

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

3.4.1 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักอิทธิบาท 4และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และสรุปเป็นคำนิยามศัพท์ในการวิจัย

3. สร้างแบบสอบถามจากกรอบเนื้อหาในคำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ทำการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

5. เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับหน่วยการวัดที่มิใช่ประชากรในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น

6. หากพบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นแล้ว จึงนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

2) ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

2. นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม (Index of Congruence : IOC)

สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ +1 แน่ใจว่าสอดคล้อง

0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

-1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนจากประชากรในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมแล้วนำมาตรวจคะแนนหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficients) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .906

4. แบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3) การวัดค่าตัวแปรของแบบสอบถาม

1) การวัดค่าตัวแปรอิสระประกอบด้วย

1. เพศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ชาย และ หญิง

2. อายุ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 18 ปี – 27 ปี, 28 ปี – 37 ปี, 38 ปี – 47 ปี, 51-60 ปี และ 48 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ต่ำกว่าปริญญาตรี, ปริญญาตรี,สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพหลัก แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย นักศึกษา,รับจ้าง,ธุรกิจส่วนตัว, เกษตรกร, รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

5. รายได้ต่อเดือนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ต่ำกว่า 15,000 บาท ,15,001บาท – 20,000 บาท, 20,001บาท –30,000 บาท,30,001บาทขึ้นไป

2) การวัดค่าตัวแปรตาม ประกอบด้วยการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมโดยคำตอบเป็นแบบประเมินค่า Rating Scale สร้างคำตอบตามแนวของลิเคิร์ท (Likert) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)ประคอง กรรณสูตร(2542, หน้า 108)

ค่าเฉลี่ย 4.50– 5.00 แปลว่า มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50– 4.49 แปลว่า มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50– 3.49 แปลว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50– 2.49 แปลว่า น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00– 1.49 แปลว่า น้อยที่สุด

3) การวัดค่าตัวแปรตาม ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมโดยคำตอบเป็นแบบประเมินค่า Rating Scale สร้างคำตอบตามแนวของลิเคิร์ท (Likert) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)ประกอบ กรรณสูตร(2542, หน้า 108)

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 แปลว่า มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 แปลว่า มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 แปลว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 แปลว่า น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แปลว่า น้อยที่สุด

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมจำนวน 377 คน

3. ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้วและลงรหัสแล้วประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยดำเนินการดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

1) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่

2) วิเคราะห์การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้ บุญชมศรีสะอาด,(2546, หน้า 162)

4.51 - 5.00 หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมโดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe')

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังนี้

3.7.1 สถิติบรรยาย

3.7.1.1 ความถี่

3.7.1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3.7.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.7.1.4 สถิติทดสอบที (t-test)

3.7.1.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe')

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิจารณ์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

H_0	แทน	สมมติฐานหลัก
H_1	แทน	สมมติฐานรอง
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t-Distribution
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
F-Ratio	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F-Distribution
Sig.	แทน	ความน่าจะเป็นสำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และดำเนินการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	190	50.40
หญิง	187	49.60
รวม	**377**	**100.00**
อายุ		
18 ปี – 28 ปี	52	13.80
28 ปี – 37 ปี	139	36.90
38 ปี – 47 ปี	126	33.40
48 ปีขึ้นไป	60	15.90
รวม	**377**	**100.00**
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	71	18.80
ปริญญาตรี	273	72.40
สูงกว่าปริญญาตรี	33	8.80
รวม	**377**	**100.00**

ตาราง 4.1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
นักศึกษา	141	37.40
รับจ้าง	65	17.30
ธุรกิจส่วนตัว	63	16.70
เกษตรกร	103	27.30
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	5	1.30
รวม	**377**	**100.00**
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	57	15.10
15,001 บาท – 20,000 บาท	151	40.10
20,001 บาท – 30,000 บาท	100	26.50
30,0001 ขึ้นไป	69	18.30
รวม	**377**	**100.00**

จากตาราง 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบสามารถจำแนกได้ดังนี้ เพศ ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.40 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 49.60 อายุ ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่มีอายุ 28 ปี – 37 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.90 รองลงมา คือ มีอายุ 38 ปี - 47 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.40 มีอายุ 48 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 15.90 และมีอายุ 18 ปี – 27 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.80 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.40 รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 18.80 และมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 8.80 ตามลำดับ

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่มีอาชีพ นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.40 รองลงมา คือ มีเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.30 มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 17.20 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.70 และอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 1.30 ตามลำดับ

รายได้ ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.10 รองลงมา คือ มีรายได้ 20,001 บาท – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.50 มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.30 และมีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.10 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ภาพรวม

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ฉันทะ	3.81	0.79	มาก
2	วิริยะ	3.91	0.82	มาก
3	จิตตะ	3.63	0.73	มาก
4	วิมังสา	3.66	0.70	มาก
	โดยรวม	**3.75**	**0.64**	**มาก**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า วิริยะ รองลงมา คือ ฉันทะ และวิมังสา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านฉันทะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ฉันทะ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของท้องถิ่นมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.76	0.98	มาก
2	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	3.79	0.89	มาก

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านฉันทะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ (ต่อ)

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ฉันทะ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
3	การได้รับเงินจากผู้สมัครเป็นเหตุจูงใจให้ออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	3.80	0.90	มาก
4	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักเพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น	3.81	0.92	มาก
5	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน	3.92	0.95	มาก
	โดยรวม	**3.81**	**0.79**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านฉันทะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักเพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของท้องถิ่นมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านวิริยะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 วิริยะ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
6	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการประเมินสถานการณ์ก่อนการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการ	3.90	0.95	มาก
7	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการด้วยความประหยัด มีความคุ้มค่า	3.95	0.92	มาก
8	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม	3.98	0.90	มาก
9	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลความก้าวหน้าของโครงการ/กิจกรรม	3.94	0.93	มาก
10	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีช่องทางที่หลากหลายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงง่ายในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรม	3.80	0.94	มาก
	โดยรวม	**3.91**	**0.82**	**มาก**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านวิริยะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการด้วยความประหยัด มีความคุ้มค่า และองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีช่องทางที่หลากหลายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงง่ายในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 จิตตะ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
11	การดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	3.35	1.02	ปานกลาง
12	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินแผนงานโครงการ/กิจกรรม	3.73	1.01	มาก
13	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะทุกช่องทาง ประชาชนเข้าถึงง่าย	3.72	0.97	มาก
14	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น	3.66	0.99	มาก
15	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.69	0.98	มาก
	โดยรวม	**3.63**	**0.73**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินแผนงานโครงการ/กิจกรรม รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะทุกช่องทาง ประชาชนเข้าถึงง่าย และการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ภาพรวมโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 จิตตะ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
16	การดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด	3.68	0.86	มาก
17	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินแผนงานโครงการ/กิจกรรม	3.67	0.80	มาก
18	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะทุกช่องทาง ประชาชนเข้าถึงง่าย	3.69	0.79	มาก
19	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น	3.65	0.77	มาก
20	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.63	0.78	มาก
	โดยรวม	**3.66**	**0.70**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะทุกช่องทาง ประชาชนเข้าถึงง่าย รองลงมา คือ การดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ภาพรวม

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.76	0.93	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.20	0.57	ปานกลาง
3	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.89	0.69	ปานกลาง
4	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	2.93	0.75	ปานกลาง
	โดยรวม	**3.20**	**0.52**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น	3.78	1.04	มาก
2	ท่านได้ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่	3.76	1.00	มาก
3	ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม	3.79	0.99	มาก
4	ท่านได้ร่วมคัดต้านแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน	3.72	1.04	มาก
5	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่	3.77	1.00	มาก
	โดยรวม	**3.76**	**0.93**	**มาก**

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น และท่านได้ร่วมคัดต้านแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น การส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
6	ท่านได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณส่วนตัวให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เพื่อพัฒนาท้องถิ่น	3.78	1.04	มาก
7	ท่านได้ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	3.76	1.00	มาก
8	ท่านได้เสียสละเวลาส่วนตัวมาร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม	3.79	0.99	มาก
9	ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เช่น การจัดงานประเพณี/การรณรงค์ต่าง ๆ	3.72	1.04	มาก
10	ท่านได้ร่วมดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	3.77	1.00	มาก
	โดยรวม	**3.76**	**0.93**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น และท่านได้ร่วมคัดต้านแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
6	ท่านได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณส่วนตัวให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เพื่อพัฒนาท้องถิ่น	3.48	0.82	ปานกลาง
7	ท่านได้ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	3.41	1.21	ปานกลาง
8	ท่านได้เสียสละเวลาส่วนตัวมาร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม	3.35	1.02	ปานกลาง
9	ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เช่น การจัดงานประเพณี/การรณรงค์ต่างๆ	2.54	1.01	ปานกลาง
10	ท่านได้ร่วมดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	3.21	1.11	ปานกลาง
	โดยรวม	**3.20**	**0.57**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณส่วนตัวให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เพื่อพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี และท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เช่น การจัดงานประเพณี/การรณรงค์ต่างๆ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
11	ท่านหรือบุคคลในครอบครัวได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	3.36	1.25	ปานกลาง
12	ท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้รับการตรวจสุขภาพ	2.20	1.04	ปานกลาง
13	ท่านได้รับการฝึกอบรมหรือการสนับสนุนด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ	3.02	1.09	ปานกลาง
14	ท่านได้รับความสะดวกจากการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ด้านสาธารณูปโภค เช่น ด้านไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เป็นต้น	3.41	1.23	ปานกลาง
15	ท่านได้รับผลประโยชน์จาการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	2.49	0.9.3	ปานกลาง
	โดยรวม	**2.89**	**0.69**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้รับความสะดวกจากการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ด้านสาธารณูปโภค เช่น ด้านไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เป็นต้น รองลงมา คือ ท่านหรือบุคคลในครอบครัวได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี และท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้รับการตรวจสุขภาพ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
16	ท่านได้ร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่น	3.19	1.12	ปานกลาง
17	ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น	3.36	1.23	ปานกลาง
18	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	2.18	1.02	ปานกลาง
19	ท่านมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบงบประมาณในการบริหารโครงการต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	2.99	1.08	ปานกลาง
20	ท่านมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล รับรู้รับทราบการรายงานผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี	2.92	1.07	ปานกลาง
	โดยรวม	**2.93**	**0.75**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่น และท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ

(n=377)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	เพศ					
	ชาย		หญิง			
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.70	.93	3.74	.94	.356	.097
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.23	.59	3.17	.56	.994	.074
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.95	.71	2.84	.67	1.491	.156
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	2.97	.76	2.88	.73	1.223	.034
รวม	**3.23**	**.53**	**3.16**	**.50**	**1.377**	**.359**

จากตารางที่ 4.13 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test แบบข้อมูล 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบระดับการส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ

(n=377)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม		**SS**	**DF**	**MS**	**F**	**Sig.**
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.755	3	.585	.663	.575
	ภายในกลุ่ม	329.037	373	.882		
	รวม	330.792	376			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	.199	3	.066	.196	.899
	ภายในกลุ่ม	126.274	373	.339		
	รวม	126.473	376			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	3.233	3	1.078	2.250	.082
	ภายในกลุ่ม	178.697	373	.479		
	รวม	181.930	376			
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.221	3	.740	1.318	.268
	ภายในกลุ่ม	209.480	373	.562		
	รวม	211.702	376			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.254**	**3**	**.085**	**.310**	**.818**
	ภายในกลุ่ม	**101.641**	**373**	**.272**		
	รวม	**101.895**	**376**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=377)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม		**SS**	**DF**	**MS**	**F**	**Sig.**
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	1.792	2	.896	1.019	.362
	ภายในกลุ่ม	329.000	374	.880		
	รวม	330.792	376			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	.890	2	.445	1.326	.267
	ภายในกลุ่ม	125.583	374	.336		
	รวม	126.473	376			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.654	2	.327	.675	.510
	ภายในกลุ่ม	181.276	374	.485		
	รวม	181.930	376			
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.182	2	.091	.160	.852
	ภายในกลุ่ม	211.520	374	.566		
	รวม	211.702	376			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.619**	**2**	**.309**	**1.143**	**.320**
	ภายในกลุ่ม	**101.276**	**374**	**.271**		
	รวม	**101.895**	**376**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอาชีพ

(n=377)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม		**SS**	**DF**	**MS**	**F**	**Sig.**
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	2.470	4	.618	.700	.593
	ภายในกลุ่ม	328.322	372	.883		
	รวม	330.792	376			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.776	4	.444	1.325	.260
	ภายในกลุ่ม	124.697	372	.335		
	รวม	126.473	376			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	3.289	4	.822	1.712	.147
	ภายในกลุ่ม	178.641	372	.480		
	รวม	181.930	376			
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.402	4	.601	1.067	.372
	ภายในกลุ่ม	209.299	372	.563		
	รวม	211.702	376			

(ต่อ) (n=377)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม		SS	DF	MS	F	Sig.
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.378	4	.344	1.275	.279
	ภายในกลุ่ม	100.517	372	.270		
	รวม	101.895	376			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n=377)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม		**SS**	**DF**	**MS**	**F**	**Sig.**
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	3.861	3	1.287	1.468	.223
	ภายในกลุ่ม	326.932	373	.876		
	รวม	330.792	376			
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	.588	3	.196	.581	.628
	ภายในกลุ่ม	125.885	373	.337		
	รวม	126.473	376			
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	1.454	3	.485	1.002	.392
	ภายในกลุ่ม	180.476	373	.484		
	รวม	181.930	376			
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	1.920	3	.640	1.138	.334
	ภายในกลุ่ม	209.781	373	.562		
	รวม	211.702	376			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**1.701**	**3**	**.567**	**2.110**	**.098**
	ภายในกลุ่ม	**100.194**	**373**	**.269**		
	รวม	**101.895**	**376**			

จากตารางที่ 4.17 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F – test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนมีความพอใจในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรมีการซักถามถึงปัญหาและเสริมแรงกระตุ้นให้กับผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารต้องบริหารงานด้วยหลักธรรม

ข้อเสนอแนะองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ควรกำหนดแนวทางการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนทุกภาพส่วนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการของประชาชน และปัญหาต่างๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงตามความต้องการของประชาชน

บทที่ 5
สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันและเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้น จำนวน 377 คน ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)โดย t-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรเพศ ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ในการทดสอบคือ ตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กรณีที่ทดสอบแล้วพบว่ามีความแตกต่างระหว่างกลุ่มของค่าเฉลี่ยจะนำไปทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำมาสรุปผลการศึกษาอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.40 มีอายุ 28 ปี – 37 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.90 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.40 มีอาชีพ นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.40 มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40.10

5.1.2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย

ด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า วิริยะ รองลงมา คือ ฉันทะ และวิมังสา ตามลำดับ ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านฉันทะ การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านฉันทะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักเพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของท้องถิ่นมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับบุคคลเป็นหลัก และท่านเคยมีเพื่อนบ้านมาขอคำแนะนำว่าควรเลือกใครให้เป็นผู้แทน ตามลำดับ

2) ด้านวิริยะ การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านวิริยะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการด้วยความประหยัด มีความคุ้มค่า และองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีช่องทางที่หลากหลายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงง่ายในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรม ตามลำดับ

3) ด้านจิตตะ การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินแผนงานโครงการ/กิจกรรม รองลงมา คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะทุกช่องทาง ประชาชนเข้าถึงง่าย และการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ตามลำดับ

4) ด้านจิตตะ การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ด้านจิตตะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะทุกช่องทาง ประชาชนเข้าถึงง่ายรองลงมา คือ การดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามลำดับ

5.1.3 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น และท่านได้ร่วมคัดค้านแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น และท่านได้ร่วมคัดค้านแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

3) ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณส่วนตัวให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เพื่อพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี และท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เช่น การจัดงานประเพณี/การรณรงค์ต่าง ๆ ตามลำดับ

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านได้รับความสะดวกจากการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ด้านสาธารณูปโภค เช่น ด้านไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เป็นต้น รองลงมา คือ ท่านหรือบุคคลในครอบครัวได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจาก

องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี และท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้รับการตรวจสุขภาพ ตามลำดับ

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ ท่านได้ร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่น และท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ตามลำดับ

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ผลปรากฏดังนี้

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนมีความพอใจในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรมีการซักถามถึงปัญหาและเสริมแรงกระตุ้นให้กับผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารต้องบริหารงานด้วยหลักธรรม

ข้อเสนอแนะองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ควรกำหนดแนวทางการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนทุกภาพส่วนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการของประชาชน และปัญหาต่าง ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงตามความต้องการของประชาชน

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า

5.2.1 ระดับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามความต้องการของประชาชนตอบสนองความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกีต้าร์ กิตติวุฑโฒ (วิไลวงศ์) (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งประกอบด้วยด้านฉันทะ ด้านวิริยา ด้านจิตติ และด้านวิมังสา ในภาพรวมอยู่ระดับมาก

5.2.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับระดับปานกลาง ประชาชนมองว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นไม่ได้มีความสำคัญ ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาดำรงชีวิต แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีต้องมีการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ในการแก้ไขปัญหาให้ตรงตามความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติรัตน์ ไชยอำนาจ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ

เทศบาลเมืองแสนสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ และเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ยกเว้น ประชากรที่มี เพศ แตกต่าง ปัญหา อุปสรรค พบว่า ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและขาดการประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชนที่ไม่ต่อเนื่องจริงจัง และงานวิจัยของ สมปอง สกลดิลก (2560, หน้า 89) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

5.2.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมิตานันท์ ดาบแก้ว (2561, หน้า 119) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางประอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้/เดือน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้/เดือน ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ และอาชีพ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน นัยนา พรมสวย (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ อาชีพ มีความคิดเห็นต่อการใช้อิทธิบาท 4 ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีควรประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการร่วมกันกำหนดแนวทางการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนทุกภาพส่วนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยต้องชี้ให้ประชาชนเห็นว่าทุกกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเป็นการทำเพื่อประโยชน์ของประชาชน และต้องเน้นให้ประชาชนนึกถึงประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

1.2 การส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีควรมีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอความต้องการของประชาชน และปัญหาต่าง ๆ ที่ประชาชนได้รับจากการพัฒนาท้องถิ่น อันจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งจะทำให้นโยบายหรือกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีจัดขึ้นเป็นการตอบสอนงต่อความต้องการของประชาชน โดยส่วนร่วมมิใช่เป็นการตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่ง รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนคิดเองทำเอง แก้ไขปัญหาเอง จนประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้

1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยต้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการบริหาร เพื่อให้การวางแผนมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับปัญหา ความต้องการของประชาชน

1.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีควรเผยแพร่การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเงินให้กับประชาชนได้รับทราบเป็นประจำ โดยอาจเผยแพร่โดยการติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ หรือผ่านสื่อโซเชียลต่าง ๆ ที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก เพื่อป้องกันการทุจริตจากการบริหารงาน แสดงออกถึงการบริหารงานอย่างโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ อันเป็นส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตามและประเมินผลมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

2. ควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ในด้านอื่นๆ เช่น ด้านทัศนคติในการพัฒนาท้องถิ่น การเมืองท้องถิ่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อนำมาส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้หลากหลายประเด็นยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ

2.1 หนังสือทั่วไป

กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง, การเผยแพร่ความรู้ทางการปกครองท้องถิ่น ฉบับการมีส่วนร่วมของประชาชนการปกครองท้องถิ่น. (กรุงเทพมหานคร : สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น, 2542)

กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการและการติดตามประเมินผล. สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2555)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบลและ อบต. (กรุงเทพมหานคร : สำนักกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น, 2557)

กรมทรัพยากรน้ำ, การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation). (สาระสารสอน, 2557)

โกวิทย์ พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2552)

โกวิทย์ พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชน. (กรุงเทพมหานคร : เอ็กเปอเน็ต, 2553)

จุฑามาศ ศรีสิริพรพันธ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคลอขุด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยบูรพา),2548

จุฬาลักษณ์ กอบัวกลาง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์), 2560

จารุนันท์ อินวาท, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การ

บริหารส่วนตำบลเจดีย์คำ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), 2550

ชาตรี แนวจำปา, การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2552

ชัยพงษ์ สำเนียง, โครงการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคประชาชนและการขยายพื้นที่ทางการเมืองของประชาชน. (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555)

ชูศักดิ์ เที่ยงตรง, การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549)

ณัฏฐ์ธิดา ชุ่นเฮง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวทิยาลัยบูรพา), 2560

ติน ปรัชญพฤทธิ์, ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์. (วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, 2549)

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2551)

นิพนธ์ โอภาษี, การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขารัฐประศาสนศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬากรณราชวิทยาลัย), 2557

นิติรัตน์ ไชยอำนาจ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยบูรพา), 2560

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. (กรุงเทพมหานคร : 589 Print, 2546)

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, แนวคิดการพัฒนาชุมชน. (กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน, 2547)

บูฆอรี ยีหมะ, การปกครองท้องถิ่นไทย (Thai Local Government). (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550)

บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2546)

เบญจมาภรณ์ ยอดวงกอง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลงโคกเครือ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), (2560)

ประคอง กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542)

ประชุม สุวัติถี, การตลาดอุสาหกรรมการท่องเที่ยว. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2551)

ประชุม รอดประเสริฐ, การบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์, 2549)

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ, สุขาภิบาลในฐานะปกครองตนเอง. (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์, 2545)

ปวีณา วีรยางกูร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลอ้อมเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยศิลปกร), 2554

ปาริชาติ วลัยเสถียร, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2535)

ปิ่น มุทกันต์, บันทึกธรรม ฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, 2535)

ปัญญา ใช้บางยาง, ธรรมาภิบาล เล่ม 1. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รติธรรม, 2548)

พงศ์ศิริ เมืองมนต์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด), 2564

พนนพร โคตรลือไชย, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยบูรพา), 2558

พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติ์ขจร, แนวคิด ยุทธศาสตร์ การบริหารการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในยุคโลกาภิวัฒน์. (กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน, 2552)

พิเรืองรอง ศรีวิบูลย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปฏิบัติงานของอาสาสมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กรณีศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม), 2555

พิทูร มลิวัลย์, แบบเรียนวิชาธรรมและนักธรรมชั้นตรี. (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2540)

พเยาว์ แหล่งสนาม, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), 2563

พรชัย รัศมีแพทย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม. (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540)

พระกีต้าร์ กิตติวุฑฺโฒ (วิไลวงศ์), การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์ แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) 2560

พระมหาสุวิทย์ษา สิริวฑฺฒโน (พรหมเกิด), การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2554

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), คนสำราญงานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พลับลิชชิ่ง, จำกัด (มหาชน), 2551)

พระวิศิษฐ์ โชติโก (สุดงาม), ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองลิง อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2561

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงฺคโล), การบริหารวัด. พิมพ์ครั้งที่ 8. (เพชรเกษมการพิมพ์, 2545)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542)

พุทธทาสภิกขุ, การทำงานที่เป็นสุข. (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2537)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย. (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภาการพิมพ์, 2551)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์, การบริหารงานพัฒนาชุมชน. (กรุงเทพมหารนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2554)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การบริหารงานบุคลในโรงเรียน. สุโขทัยธรรมาธิราช. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย), 2545

ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537. เล่ม 11 ตอนที่ 53 ก : 1 – 31, (2537)

ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก : 1 – 90, (2560)

ราชกิจจานุเบกษา, ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561. เล่ม 135 ตอนพิเศษ 246 ง : 1 – 4, (2561)

รักยิ้ม เฮงหลี, การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. (มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี), 2552

วัชรา ไชยสาร, สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2544)

วันชัย วัฒนศัพท์, การพัฒนาชนบทไทย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544)

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, การพัฒนาชนบทไทย. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551)

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรรณปก, หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5. (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2544)

วิญญู อังคณารักษ์, การปรับปรุงอำนาจการบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด : เกร็ดการบริหารและการปกครอง. (กรุงเทพมหานคร : ส่วนท้องถิ่น, 2548)

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย (พิมพ์ครั้งที่ 16) (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราคำแหง, 2549)

ศิริญญา บวรชาติ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย), 2557

สมปอง สกลดิลก, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาบูรพา), 2560

สนอง วรอุไร, ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข. พิมพ์ครั้งที่ 10. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, 2550)

สมบูรณ์ สุขสำราญ, ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน. (กรุงเทพมหานคร : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545)

สมยศ นาวีการ, การบริหารตามสถานการณ์. (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, 2545)

สมิตานันท์ ดาบแก้ว, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์), 2545

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, การมีส่วนร่วมของประชาชน. (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข), (2549)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติสำนักงาน. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สุวรี ศิริโภคาภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. (มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, (2546)

เสน่ห์ จามริก, การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 2). (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2540)

อนงค์ แสดงสว่าง, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลสงเปือย อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2554)

อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่นไทย. (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2547)

อดิวัส ศิริพันธ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยรังสิต), 2563

อวยพร วงษ์คณานุรักษ์, การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย. (มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2548

อรทัย ก๊กผล, คู่คิด คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น. (กรุงเทพมหานคร : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์, 2552)

อรทัย ก๊กผล, การบริหารปกครองสาธารณะ : การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2). (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2556

อัตถพงษ์ พลอยอุบล, แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกะปง จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม), 2561

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล, ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วน

ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (สถาบันราชภัฏนครปฐม), 2545

2.2 ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ (ต่อ)

2.3 บทความในวารสาร

2.4 บทความจากอินเทอร์เน็ต

ภาษาอังกฤษ

Books

Arnstein, S.R., “**A Ladder of Citizen Participation**”. Journal of the American Institute of Planners. 35Z4), 1969. Pp. 216 – 224.

Cohen and Uphoff, “**Rural Participation : Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation**”, In Rural Development Monograph No. 2 The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University, January, 1969

Cohen and Uphof, “**Participations place in rural development : Seeking clarity through specificity**” New York: Cornell University Press, 1980

Herzbery, F., “**The Motivation to Work**”, New York: McGraw – Hill Book Company, 1959

Njunwa, K.M., “**Community participation as a tool for Development : Local Community’s Participation in Primary Education Development in Morogoro”, Tanzania.** A Cast of Kilakala and Mindu Primary Schools. (Master Thesis). Morogoro : Centre for Development Studies Faculty of Economics and Social Sciences University of Agder, 2010

Robson, W.A., “**Local Government Encyclopedia of Social Science Vol. X”,**

New York: Macmillan, 1951

Swapan, S.H., **“People’s Participation in the Physical Planning Activities : A Case study of Khulna Development Authority”** , Bangladesh: Khulna University, 2012

Waheduzzaman, W., **“People’s Participation for Good Governance : a Study of Rural Development Programs in Bangladesh”**, Canada: Bictioria University, 2010

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
เรื่อง
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยผลการศึกษาที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่านั้นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

ส่วนที่ 1 ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงตามรายเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 18 ปี – 27 ปี ☐ 28 ปี – 37 ปี

☐ 38 ปี – 47 ปี ☐ 48 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

☐ นักศึกษา ☐ รับจ้าง

☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ เกษตรกร

☐ รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

5. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 15,000 บาท ☐ 15,001 บาท – 20,000 บาท

☐ 20,001 บาท – 30,000 บาท ☐ 30,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน ✓ ที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงและครบทุกข้อ เพียง 1 คำตอบ

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านฉันทะ						
1	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญของท้องถิ่นมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
2	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
3	การได้รับเงินจากผู้สมัครเป็นเหตุจูงใจให้ออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง					
4	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักเพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น					
5	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน					
ด้านวิริยะ						
6	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการประเมินสถานการณ์ก่อนการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการ					
7	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการด้วยความประหยัด มีความคุ้มค่า					

(ต่อ)

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม					
9	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลความก้าวหน้าของโครงการ/กิจกรรม					
10	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีช่องทางที่หลากหลายให้ประชาชนสามารถเข้าถึงง่ายในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรม					
ด้านจิตตะ						
11	การดำเนินโครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษีเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด					
12	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมติดตามประเมินแผนงานโครงการ/กิจกรรม					
13	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะทุกช่องทาง ประชาชนเข้าถึงง่าย					
14	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น					

(ต่อ)

ข้อ	การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
ด้านวิมังสา						
16	ผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม พัฒนาท้องถิ่นนำไปสู่การแก้ไขปัญหาตามที่ประชาชนต้องการ					
17	ประชาชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม อย่างแท้จริง					
18	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี รับฟังความคิดเห็นและคำวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนเพื่อปรับปรุงการบริหารงาน					
19	องค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี นำผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม มาปรับปรุงการพัฒนาท้องถิ่น					
20	ท่านพอใจในผลการดำเนินงานของโครงการ/กิจกรรม พัฒนาท้องถิ่น					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

<u>คำชี้แจง</u> กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน ✓ ที่กำหนดให้ตรงกับความเป็นจริงและครบทุกข้อ เพียง 1 คำตอบ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1	ท่านได้ร่วมคิดและกำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น					
2	ท่านได้ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่					
3	ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม					
4	ท่านได้ร่วมคัดต้านแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน					
5	ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่					
การส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม						
6	ท่านได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณส่วนตัวให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เพื่อพัฒนาท้องถิ่น					
7	ท่านได้ร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี					
8	ท่านได้เสียสละเวลาส่วนตัวมาร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม					

(ต่อ)

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9	ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี เช่น การจัดงานประเพณี/การรณรงค์ต่างๆ					
10	ท่านได้ร่วมดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี					
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์						
11	ท่านหรือบุคคลในครอบครัวได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี					
12	ท่านหรือบุคคลในครอบครัวเคยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้รับการตรวจสุขภาพ					
13	ท่านได้รับการฝึกอบรมหรือการสนับสนุนด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ					
14	ท่านได้รับความสะดวกจากการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี ด้านสาธารณูปโภค เช่น ด้านไฟฟ้า น้ำประปา ถนน เป็นต้น					
15	ท่านได้รับผลประโยชน์จาการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี					
การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล						
16	ท่านได้ร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินโครงการพัฒนาท้องถิ่น					

มากที่สุด	**มาก**	**ระดับการมีส่วนร่วม**				
		มากที่สุด	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**น้อยที่สุด**
17	ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น					
18	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี					
19	ท่านมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบงบประมาณในการบริหารโครงการต่างๆขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี					
20	ท่านมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล รับรู้รับทราบการรายงานผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี					

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๐๘/๐๒๔๓

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุญาตแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล

เจริญพร นายสมจิต สมบุญเก่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี

ด้วย นางสาวทิพย์รดา ตันเจริญ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๑๓๑๐๓๒๐๑๔ ของหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักอิทธิบาท ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางภาษี อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม People's participation in local development according to Iddhipada 4 of Bang Phasi Subdistrict Administrative Organization,Bang Len District, Nakhon Pathom province." มีความประสงค์เพื่อเข้าพื้นที่ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูลในการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะสังคมศาสตร์ จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลในการเขียนสารนิพนธ์ให้สมบูรณ์ต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขออำนวยพร

(พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ)
รองอธิการบดี
รักษาการแทนคณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๑๕๖
โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๘๐
ผู้ประสานงาน นางสาวทิพย์รดา ตันเจริญ
โทร. ๐๘-๓๗๗๒-๔๕๙๘